

REDACȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

pe un an 20 cor.
pe jumătate an .. 10 "

pe 1 lună 2 "

Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Anul X.

NUMĂR DE DUMINECĂ

Nr. 50.

Politică și pedagogie.

(e) În ministerul de culte și instrucțiune publică din Budapesta închipuirea domnilor șefi mai mari și mai mărunți, este turmentată fără întrerupere nu atât de considerațiuni pedagogice, cât mai vârtos de visul ideii unui stat național unitar, — ca și când un astfel de stat ar fi culmea fericirii cetățenilor viitori din regatul ungar.

Actualul ministru al cultelor, dl Apponyi, nu dispune de acest grad înalt de franchetă ce împodobește persoana unui Bánffy, de pildă. Discusitul conte a știut foarte adese să-și înfășoare apostolatul ideii într'o haină de fineță, într'un fel de axiome-sofisme, care îl despart de compatrioții săi cu temperament mai excitabil, dar nu-l ridică la înălțimea de vederi practicate de cel dintâi dintre predecesorii săi de prevăzătorul baron Eötvös.

Contele Apponyi poartă pentru școlile maghiare aceleași sentimente ultra-șovinistice, de care am avut parte sub ministerul unui Lukács, Berzeviczy, și ceilalți experimenteratori.

De ce fel de isprăvuri este harnic dl Halász Ferencz, capul secțiunii învățământului primar în ministerul de acum și în ministerele trecute, s'a scris în coloanele acestei foi pe larg.

Domnii inspectori școlari regești, cu cercul de activitate asupra ținuturilor locuite de naționalități nemaghiare, au nu puține

răcori de dl Halász, de energicul patriot, autor al celebrului proiect de lege Berzeviczy și al multor măsuri îndreptate împotriva școlilor nemaghiare. Acești slujbași din provincie, mânați de aceeaș râvnă excesivă ca și stăpânii lor din minister, își pricep misiunea așa: să bănuască școlile noastre cu tendințe periculoase, să le scoată la iveală multe defecte, și fără a se încurca în fazoane de pedagogie sau de drepturi, să le pregătească pentru *unificare, statificare*, care în cele din urmă nu-i alt ceva decât tot veșnica maghiarizare. Pioneri de soiul acestora, — când mai citesc și vorbirea cinică a ministrului Andrássy rostită în parlamentul țării, sunt foarte dispuși să considere legea dela 1868, legea cea incomodă, de învechită și vrednică să fie desființată... Domnii inspectori, funcționari subalterni, nu îndrăznesc să-și cuprindă misiunea într'un chip mai puțin banal, mai puțin dependent de aparențe înșelătoare. Știm, că este cu anevoe, mai ales în țara noastră stăpânită pe vremuri de »beamterii« nemți, ca umilul funcționar să se avânte până acolo, să declare șefilor săi: că multe dispoziții ministeriale, multe măsuri luate în pripă, ating deja marginile imposibilității și ale ridicolului...

Noi, cu toate acestea, credem că tocmai aici consistă misiunea domnilor dela periferie, a diferiților inspectori și comisari, de a raporta celor de sus: *Ce este, și ce nu este cu puțință? poruncile primite dela cen-*

tru au rezultatul dorit de autorii lor, ori poate rămân svârcoliri de răs, utopii?

Cu alți ochi vezi lucrurile și ființele la fața locului — dacă voești a le vedea, — și cu alți ochi le vezi între cei patru pereți ai unui cabinet din ministeriu, dacă pe de asupra te-a mai chemat odată și Fischer.

Domnii raportori, capabili de un curaj oare-care, de ceva sinceritate și de mai puțin ambițiune, ar avea cuvânt să vorbească din cele văzute și experiate, spunând domnului ministru, că *socoteala de acasă nu se potrivește nici odată cu socoteala din târg.*

Informațiuni sincere și exacte, date cu stăruință, ar contribui la netezirea multor asperități.

Căci, într'adevăr, în școlile noastre se întâmplă astăzi cazuri atât de ciudate, încât stai uimit în fața aberațiilor ne mai po-menite.

Iată, între cazurile nenumărate, unul singur, care dovedește mai pe sus de orice indoială adevărul afirmațiilor noastre: La o prelegere — eram într'o școală cu limba de propunere românească — un elev răspundea biografia unui scriitor. Băiatul zicea: »X. s'a născut lângă *Noghiszeben*, a studiat tot la *Noghiszeben*... s'a dus pe urmă prin *Szerdahely* în *Szászváros*... a trăit și în *Colojvár* și în *Naghivárad*... — Ce-i asta?

Îți bate joc de limbă; numirile maghiare de localități rostite în propozițiile românești se pare că-i fac haz; domnul profesor este însă cât se poate de serios... Legea pre-

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

CĂINȚA.

PIEZĂ POPORALĂ ÎN 3 ACTE.

De Ales. Muntean alui Vasile.

Persoanele:

Petru Tulbure, predicator pocăit.
Sanda, soția lui.
Maria, fata lor.
George Schiopul.
Șofron Pitic.
Simion Pitic, fiul lui Șofron.
Sofia } soțiile lor.
Lena }
Vasile Comănescu, proprietar de vii în Măderat.
Mircea, preotul.
Nicodin, judele.
Iosif, preotul.
Pavel Orbul, lăutar.
Ion, servitor la Comănescu.

Actul I se petrece într'un sat, de sub promontoriul Șiriei.

Actul II și III se petrece la Comănescu și într'un târg de țară din Pâncota.

Coriști, popor, procesie.

Actul întâiu.

(Scena reprezintă o casă țărănească bogată. Două odăi mari despărțite prin perete și culină. În dosul casei, grădină. În odaia din 'nainte,

cătră drum, două paturi, acoperite cu velințe curate, o masă în mijloc cu biblioteca, icoane lipsesc cu desăvârșire. La ridicarea cortinei, Maria deretică prin casă. O dimineață de Maiu senină, învioșătoare).

Scena I.

Maria, Petru, Sanda, mai târziu Sofia.

Maria: Așa! acum îi curat pe tot locul! (privește la pereți). Oare, Doamne, ce pot avea pocăiții aceștia cu sfântul Nicolae, cu sfântul George, cu sfântul Spiridon și ceilalți sfinți?! Uite, zău, și cât de rău șade o casă fără sfinți, (suspina). Păreții goi! Par'că-i pustie casa!

Petru (întrat în odaie): Cum vorbești, tu fiica mea?... Păcat strigător la ceriu!... Nu știi scriptura? N'ai fost la școală și n'ai învățat, că n'avem să ne facem chipuri cioplite?

Sanda: Adă, maichii, cartea. Mai citește-mi... O, făcă-ți Părintele și ție parte de fericirea raiului!

Maria (lui Petru): Iacă vorbeam, aci, singură, cu sufletul!... Mamă! Cine să nu-și dorească raiului? Și de-oi sluji păcatului, Dumnezeu făcă-mi parte de iad! (a parte) Par'că nu este molitvelnic, la preot, sposedanie, cuminecătură!!

Petru (apăsător): Da, da; nu-mi gândi însă la popi, la închinătorii crucii! Chipurile cioplite nu mântuesc sufletul. La Părintele ceresc, acolo-ți fie gândul și inima!

Sanda: Așa, așa, puiculița mamei. Drept are tatăl tău. Că vezi tu, popa acestora »din lume«, n'are grije de suflete.

Maria: Hm?

Sanda: Poți crede! Ce? Mircea-i mai bun ca

alții? Lasă! El caută numai să se îmbogățească, iar pentru asta are prieteni mulți și buni. Cine înghite satul? El cu prietenii lui! Notarul, birăul, dascălul și alții.

Maria: Tot de Scriptură vorbești, mamă, și, vezi că n'o țineți?

Sanda: Cum?

Petru: Noi? Scriptura? Și cutezi s'o spui în fața mea? Arată-mi fată rea și păgână ce ești!

Maria: Păgână eu? Să poate... dar cum să v'arăt și unde-oi ceti? Dacă oi află vre-un loc aci (arată scriptura) care nu vă place, îmi fac numai zile negre!.. Atâta vă spun, și-i adevărat, sfânta Scriptură zice: »Nu judecați, ca să nu fiți judecați!« Până voi auzi hulă împotriva părintelui Mircea, a birăului și altora, nu pot crede în pocăința voastră! (Se deschide ușa. Sofia intră).

Sofia: Domnul vă milue!

Petru: } Milue-te Domnul! soră Sofie!

Sanda: }

Maria (rece): Dee Dumnezeu bine, vecină!

Sofia: Da ce mai despăliți* cu Maria?

Petru: Nu vreă să se pocăiască! Zice că hulim popii și pe oamenii din lume...

Sofia: Pe »ai cărnii?« cari »se îngrășă, se lărgesc« și la Domnul nu gândesc?.. Vezi bine c'o să țină cu ei... doar îi drag de careva!

Sanda: De-așa pacoste să mă ferească »Părintele!..«

Maria (glumind): Mircea?..

Petru (serios, grav): Ai grijă, Mario! că nici glumitorii nici colominătorii** cei-ce batjocuresc

*) disputați.

**) calumniatorii.

vary. Am însă mângâierea că trebuie să fie foarte slabe argumentele adversarilor mei cari ridică ne-
conținut învinuirea aceasta împotriva mea.

Votul de blam la adresa fișpanului propus de Tisza, a fost primit cu 155 contra 28 de voturi.

Din Dietă.

Ședința dela 20 Decembrie.

Camera și-a ținut Joi la orele 10 și 1/2 o scurtă ședință. S'a dat citire raportului comisiei de incompatibilitate în care se stabilește că deputatul Simkó József nu se află în caz de incompatibilitate. Azi Sâmbătă în 22 l. c. se va ține ultima ședință în care se va remite camerei votul casei magnaților. Atunci ședințele ei se vor amâna până la 10 Ianuarie.

Repausul duminical dinaintea Crăciunului.

Este un obicei mai vechi, pe care l-au urmat toate guvernele, de-a suspenda repausul duminical în Dumineca de dinaintea de Crăciun. Guvernul actual însă a hotărât că în anul acesta nu se va suspenda repausul acesta. Hotărârea aceasta a stîrnit cea mai mare indignare în sinul negustorilor din capitală și din provincie. O agitație s'a pornit pe chestiunea aceasta. Suntem curioși dacă guvernul va îndrăzni să infunde acest curent care va putea să-i facă multe năcazuri și să-i stînjenească mult polaritatea.

Wekerle și naționalitățile.

Săptămâna asta deputații naționaliști au strâns rău cu ușa pe guvern. Wekerle a și ținut să-și arate supărarea, căci mai alaltăeri întorcându-se îndărăt spre deputații naționaliști cari în Dietă stau la spatele lui Wekerle, în fața tribunei prezidențiale le-a zis:

— E de nesuferit ceea-ce faceți. Nu se poate asculta în liniște multele bănuiele ce aruncați asupra noastră. Intr'adevăr, *numai dignitatea acestui scaun* (arăta fotoliul seu moale ministerial) *mă împedecă să nu traitez altfel cu voi.*

Dr. Vaida i-a răspuns:

— Dela coaliție am învățat și noi cum se luptă împotriva stăpînirii în care nu avem încredere.

Rakovszky a zis și el:

— Dar, noi dăm satisfacție *cu arma*, iar nu resolvăm afacerile cu — protocoale, ca voi.

Nici la asta n'a rămas dr. Vaida dator, ci a spus:

— Eu nu prea viu în situația să încredințez rezolvarea unei afaceri sorții armelor. Am avut însă și afaceri de acestea. *Dar aici discutăm chestii politice, aici numai cu arme politice ne putem măsura.*

Foarte bine a răspuns dl dr. Vaida. Știm că unii deputați caută cearta cu luminarea. Deputații noștri nu s'au dus însă în parlament pentru a se bate cu arma, ci să lupte *cu lumina minții.*

Știm că sunt mulți deputați unguri cari nu prea au arma asta. Nici de dragul acestora însă deputații noștri nu se vor abate dela măsurare cu armele politice.

Ultime știri.

Dr. C. Lueger distins. Viena, 21 Dec. Deodată cu punerea în vigoare a legii privitoare la sufragiul universal (vot pentru toți)

în Austria, M. Sa va distinge pe *dr. Lueger*, primarul capitalei, cu titlul de *consilier (sfetnic) de curte*. Un alt fruntaș din partidul creștin socialist, *Gessmann*, va fi decorat cu ordinul Francisc Iosif.

Doctorii votând mulțumire lui dr. Al. Vaida. *Budapesta, 21 Dec.* Se știe, că ministrul Kossuth a întocmit un proiect de lege privitoare la ajutorarea, în caz de boală a muncitorilor săraci. Doctorii din toată țara nu-s mulțumiți însă cu proiectul de lege și eri s'au adunat aici să desbată lucrurile și să arate câte greșeli are proiectul de lege. Adunarea doctorilor s'a ținut sub presidența vestitului doctor *Schwartzter Otto* (de aici) consilier de curte, care numai decît, la începutul ședinței, a propus să se voteze *mulțumiri și încredere deputatului dr. Alex. Vaida de Voevod*, care a apărat în Dietă interesele medicilor față de ministrul Kossuth.

Propunerea s'a și primit și face mare senzație în presa de aici.

Tragedia unui oficer român. *Kassa, 20 Dec.* pe calea ferată ce duce spre Pesta, aproape de oraș, s'a aflat cadavrul mutilat grozav, călcat de roatele trenului, a vice-colonelului de naștere român Nicolae Biju, dela reg. 34. Se crede că vicecolonelul s'a sinucis, fiind materialmente deranjat.

Z. Bârsan la Oravița.

— Corespondență particulară a «Tribunei.» —

Vestea, că Bârsan va veni la Oravița — un simplu anunț de gazetă — ne-a surprins cu ne-
spusă bucuria și dărâmându-se toate daraverile vieții de toate zilele (caracteristice pentru oravițeni) ne-am apucat de lucru, să primim în mod demn de un apostol al artei noastre și amăsurat bunului nume al Oraviței, să asigurăm în toată privința reușita celor trei seri anunțate pentru reprezentării.

Dar în mai multe părți locuite de români par'că a degerat publicul nostru; așa a fost, că mărețul și povestitul Bănat, în frunte cu fortărețele culturale și politice românești: a Lugojului, Caransebeșului, etc. numai în Oravița a putut da adăpost pribegilor visători ai unui vecinic strălucitor soare românesc.

Și a venit la noi dimpreună cu tovarășii sei de suferințe într'o zi de Mercuri. — Spre mândria noastră și lauda virtuții lor, purtarea lor afară de teatru a fost exemplară. Streinii, cari erau dedați la astfel de ocazii cu gălăjie prin birturi și cafele, așa făceau ai lor, s'au închinat înaintea disciplinării de sine a artiștilor noștri. Venise lume să-i vază, dar nu-i întâlnea nicăieri. Indată după masă se retrăgeau în camerele lor dela hotel, unde stăteau de vorbă prietenește, se îndemneau unii pe alții la culesul laurilor pe aiurea și urziau visurile unui viitor mai bun.

Atâta armonie în viața asta, relativ foarte mizeră a pribegilor noștri visători, atâta dragoste, că-ți făcea impresia a fi toți frați, cari ascultă un basm la gura sobii.

Lumea pe fiecare zi se anima tot mai mult de reprezentațiile ce vor veni și cu două zile înainte de producții erau vândute deja biletele pe două seri, la număr mai multe sate, — la Casina rom. veniau din tot jurul rugămintea să se oprească bilete, telefoanele din cancelariile advocaților români sunau mereu în acelaș serviciu.

Seara întâi s'a jucat, »Instinctul«, o dramă puternică în 3 acte. Rolurile principale erau ținute de dșoara Brașoveanu și de Z. Bârsanu, cari au trăit dela început până la sfârșit cu toată puterea de viață cerută de personagiile atât de greu de susținut ale drului Bernon și soției sale.

»Noi am fi mândri s'avem pe scena teatrului național din Pesta totdeauna artiști așa cum au fost astă seară acești doi artiști ai dvoastră« au zis după reprezentație mai mulți străini recunoscuți de competenți în judecata artei teatrale.

Di R. Popea cu multă putere și talent și-a susținut rolul și i-o prorocim, că are să devină o

forță de valoare în interpretarea rolurilor de caracter mai rezervat, o putere dramatică remarcabilă.

A urmat »Furtuna casnică« — a înveselit și îndulcit publicul, care în urma »Instinctului« primise o impresie adâncită în toată ființa omului, dovedind, că artiștii noștri sunt tot atât de acasă în dramă, ca și în comedie. Indesebi dșoara Brașoveanu poate da școală adorabilelor femei cu capriciu și certărețe, ca să ajungă aceste la și mai mare perfecție.

Duminecă la 2 Dec. s'a jucat »Năpasta«, drama lui Caragiale și comedia »Sluga la doi stăpâni«; iar Marți la 4 dec. idilă dramatică »Marioara« de Carmen Sylva și drama sguduitoare »Sacrificiul« de R. Bracco.

Cei cari cunosc drama lui Caragiale își dau sama de greutatea acestor roluri, și cât studiu recere pătrunderea lor.

Di Bârsan în Ion Ocașul are o creație de un realism sfâșietor, care poate sta alături de orice creație mare din repertoriul modern. Apariția lui în scenă a dat un fior de groază și inimile au fost mișcate de tragicul vieții ocașului nebun, care suferă la ocne pe nedrept, sfârșitul tragic a vieții nebulului ocaș a adus în extas privitorii.

Drama asta a fost obiectul discuțiilor întinse în critica românească și mai ales Anca a fost vecinic osândită ca o creație artificială și nereală; Dșoara Brașoveanu a știut a limpezi acest rol de o colosală greutate și enervare, și să intruzeze o muere doritoare și căutătoare de adevăr, pe care clipă cu clipă îl descopere și la sfârșit stăpânindu-l, ca o fatalitate — deamnă deslegare a concepției depusă în piesă — dă pedeapsă vinovatului. Jocul ei de fizionomie și mai cu seamă puterea ochilor — o calitate neîntrecută a acestei tinere artiste — a înviat rolul Ancei și l-a făcut neuitat în memoria ascultătorilor, cari cu nesfârșite aplause i-a remunerat escelentul talent.

De rolul greu și foarte ingrat s'a degajat în mod de uimire dl R. Popea, care anume par'că e chemat să interpreteze firile întunecate, împinse de patimi, despre ale căror prăpastii nu sunt în stare să-și deie seamă. E rol ingrat în scenă, dar respinge mediocritățile. Di Popea a trecut peste acestea.

»Marioara« și »Sacrificiul« au fost jucate cu aceeași putere desăvârșită; ba »Marioara« a cărei idylism se mulțamește cu un limbajiu de prima escelență, și ce zace și în caracterul ei de idyl — acțiunea nu o desăvârșește — actorilor artiști datorează primirea ei călduroasă. »Sacrificiul« a fost piesa de triumfal sărei.

În ambele piese una relevăm: că rolurile dlui Bârsan sunt foarte grele roluri de caracter, dar a învins școala și talentul asupra greutății.

Roluri secundare le-a avut cu multă pătrundere, pricepere și gust desvoltat dl G. Stoica, care, ca un diletant, prieten al dlui Bârsan, și-a oferit sacrificiile în vederea scopului urmărit de turneul acesta.

Noi Oravicieni avem bogată îndestulire, că am putut întimpina pe artiștii noștri cu dragoste și inimă românească, și nu cerem recunoștința dela neamul mare al nostru, că am contribuit după putință la realizarea visului iubitului nostru artist Bârsan, dar pretindem cu toată energia, că toți fii neamului — înțeleg cei până acuma amorțiți — să se încălzească întocmai ca noi de focul sacru aprins de artistul nostru și deschidă-se inimile incuiate cu ruginitile incuetori, desfacă-se pumnul în mână și dăruiască. — Asta se așteaptă dela aceia, cari au escomptat și voesc a escompta nemurirea în viața neamului românesc.

În casa mare a teatrului, aranjată în felul celor mai moderne scene, se formase un strălucit buchet din crema inteligienței românești, care fără excepție și-a știut și s'a achitat de datorință față de neam, ar putea servi de model celorlalte zise »centre românești«; clasa industriașilor și a comercianților cu prezența și jertfa adusă, e deamnă de recunoștința neamului; dar forța puternică, pe care am fost mândru, a dat'o masa multă a țărănilor noștri, cari cu interes viu au petrecut jocurile și dovada mulțămirei lor au fost lungile aplauze. Dornici au fost oamenii aștia de a vedea și auzi arta în dulcele lor grai românesc și din mari depărtări au alergat la biserica artei, dovedind înaintea celor ce contestă, că unul și nedespărtibil e neamul, nu sunt seducători și seduși. Dumnezeuul neamului le răsplătească. Lui Bârsan și tovarășilor lui îi zicem: fericire ne-ați făcut! La revedere!

Dr. M. Grosșian.

Din România.

Sănătatea M. S. Regelui. »Monitorul Oficial« de Luni publică următorul buletin medical asupra stării sănătății Maj. Sale Regelui:

»Starea sănătății M. S. Regelui, după întoarcerea din Sinaia, s'a îmbunătățit în mod simțitor. Repaosul de aproape 4 săptămâni în pat și regimul apropiat au înlăturat cu desăvârșire turburările stomacale, așa că Majestatea Sa poate acum să urmeze un regim alimentar mai variat. Starea forțelor s'a îmbunătățit în mod evident și greutatea corpului a crescut cu mai multe kilograme. Se recomandă încă cruțarea forțelor pentru a se asigura pe viitor rezultatele favorabile obținute, și repaosul zilnic în pat, după dejun, în timp de 1—1 jum. oră.

În tot acest timp nu s'a mai manifestat nici un semn de debilitate cardiacă.

Prof. dr. C. de Noorden, General dr. Theodori.

Delegația la Curte. Duminecă la amiază, la orele 12 M. S. Regele a primit cu ceremonialul obicinuit delegațiunea Camerei care l-a prezentat Adresa de răspuns la Mesagiul Tronului.

M. Sa Regele a binevoit a răspunde prin următoarele cuvinte:

»Domnule Președinte,
»Domnilor Deputați,

»Primesc cu bucurie adresa Camerei deputaților. Această bucurie este cu atât mai vie, pe cât de a fost părerea de rău că iarăși M'am văzut împiedicat de a veni însu-mi în mijlocul reprezentățiunii naționale.

»Gândul Meu cel dintâi este de a mulțumi din adâncul inimei pentru bunele urări de sănătate ce Mi-au venit de pretutindeni și pentru sentimentele de iubire ce cu atâta căldură sufletească și într'un singur glas Mi-le arată Camera, cu prilejul încheerii serbărilor jubilară. La aceste mult prețuite mărturisiri ale dragostei poporului român, cari încununează în chip așa de mângâitor o viață întregă de lupte și străduințe comune pentru binele obștesc, răspund printr'o nemărginită recunoștință.

»Impărtășesc în totul dreapta d-voastră mândrie, pentru minunatele rezultate și îmbucurătoare

rele învățăminte ale Expoziției noastre Naționale, care va rămâne una din cele mai mărețe manifestări ale voinței noastre nestrămutate de a dobândi prin muncă un loc de onoare printre națiuni și de a așeză mărirea țării pe temelii trainice și sănătoase.

»Nu mai puțin mă bucur de anul mănos pe care l-a dăruit Dumnezeu holdelor noastre precum și de starea înfloritoare a finanțelor Statului, care va permite prudente îmbunătățiri în diferitele ramuri ale administrației și mai cu seamă va înlesni o ușurare a sarcinilor ce apasă asupra păturilor sărace și muncitoare. Tot ce veți face întru acest sfârșit ca și măsurile de bună îndrumare de care sunteți preocupați pentru sporirea și propășirea vieții economice țărănești, vor contribui puternic la înălțarea și la întărirea scumpei noastre Români.

»Vă mulțumesc încă odată domnilor deputați, în numele Reginei și al Familiei Mele pentru caldele urări ce Mi-le-ați adus«.

Congresul liberal. »Voința Națională« de Luni scrie: Eri a avut loc, după cum am anunțat, consfătuirea la care au fost convocați foștii membri ai Senatului și Adunării deputaților din sesiunea parlamentară 1901—1904, foștii prefecti și primari din timpul ultimului minister național-liberal și mai mulți membri de distincțiune ai partidului, din Capitală și din județe.

Dl Dimitrie Sturdza, șeful partidului național-liberal, a făcut în ședința de dimineață, o expunere asupra situației și a activității guvernului; iar în ședința de după amiază, a dat citire programului partidului, întocmit de comitetul executiv central.

Au luat cuvântul dnii M. Pherekyde, fost președinte al Adunării deputaților; P. S. Aurelian, fost președinte al Senatului; C. Iarca, fost prefect la Buzău; V. Lascar, Ion I. C. Brătianu și Emil Costinescu, foști miniștri.

După propunerea dlor M. Pherekyde și V. Lascar, programul a fost scris de toți cei prezenți, hotărându-se în același timp ca el să fie înaintat, spre subscriere, tuturor organizațiilor național-liberale din țară.

Astăzi, la orele 2 p. m., a doua ședință.

Contractul Birăuțiu--Burdia.

Din vorbirea de Luni a dlui dr. Vlad și din răspunsul de Marți, dat, tot în Dietă, de dl C. Burdia, se poate vedea, că *deja de astă-vară dl Birăuțiu se legase cu contract*

că părăsește politica națională și pune »Poporul Român« în slujba dlui Burdia, ori mai bine: a stăpânirii ungurești!

În Octombrie deci, când »Tribuna« strălucise cu ușa pe dl Birăuțiu și își arătase nedumerirea că d-sa a cerșit mila stăpânirii ungurești prin mijlocirea dlui Burdia, proprietarul »Poporului Român« era vândut cu contract dlui Burdia... Și totuși d-sa îndrăznise să se dea de către pădure, să adunare la Caransebeș, să dascălească deputații români, să înjure pe toate celelalte foi românești, să publice în foaia sa scrisori în cari erau batjocoriți fruntașii politici române.

Dăm mai jos și contractul dintre dl Birăuțiu și dl Burdia.

El poartă data de 27 Iulie 1906. Abia trecuse deci două luni de când dl Birăuțiu fusese candidat național la deputăție, și s'a dat în brațele lui Burdia.

Pentru cât, se va vedea din următoarele

Contract de tovărășie.

1. Dimitrie Birăuțiu, singurul proprietar al tipografiei din Budapesta, István-ut nr. 11, precum și redactorul și singurul proprietar al ziarului »Poporul Român«, în institutul său tipografic întreprindere de editare de foi, ia ca tovarăș lângă sine pe Constantin Burdia, deputat și locuitor în Caransebeș, și anume așa, că aranjamentul susnumitei tipografii, precum și ziarul »Poporul Român« din Budapesta cu ziua de azi trece în proprietatea tovarășiei.

2. Dimitrie Birăuțiu se obligă ca ziarul »Poporul Român« să-l redacteze, conducă și manueze singur și exclusiv în direcția și spiritul hotărât de Constantin Burdia. Tot al lui este dreptul conducerii afacerilor tipografiei. Mai clară deci D. Birăuțiu, că fără știrea și încuviințarea lui C. Burdia nu va edita alt ziar, nici va conlucra în vre-un chip oare-care la alt ziar.

3. În schimbul acestora, după examinarea cărților și documentelor tipografiei și întreprinderii constându-se o datorie maximală de 19.000 coroane, pentru plățirea acestora C. Burdia se obligă a da din al său la mâna lui D. Birăuțiu 14.000 coroane în bani gata, și anume 4000 acum la subscrierea acestui contract, iar celelalte 10.000 cor. în rate și vreme cum vor cere trebuințele indicate de D. Birăuțiu.

POEZII POPORALE.

Culese de: Ilie Vârșândan, inv.

Frunză verde pe răzoare
Hai mândră la șezătoare.
Frunză verde de săcară
Vin'o mândră acum pe sară,
Adă-ți furca cu fuilor
Și inimuța cu dor,
Că eu fusul ți-oi lua
Și gura ți-oi sărută.

Busuioace! Busuioace,
Stai, pe loc și nu te coace!
Da de ce să nu mă coc
Că mă pun feciorii 'n clop
Și mă poartă pe la joc,
Și mă pun fetele 'n brâu
Și mă poartă pe la grâu.

Mereoasă cu nevasta
Mereoasă că nu-i a ta,
I-a celuia dincoale.
Cum se uită pe sub jene,
Bate-l Doamne, rău o teme,
Cum se uită pe sub clop,
Ca să vadă cum o joc.

Puiculiță păru creț
Să te vad în sat la noi
Nu te-aș da pe patru boi,
Da să fi cu mine 'n casă
Nu te-aș da nici pe șeasă.

Când văd nana sufulcată
La inimă mă săgeată,
Când o văd în conciu gol
Singur stau să mă omor.

Fost-am mic și n'am murit
Da să mor acum voinic,
N'am murit când am supt țâță
Da să mor când am drăguță.

Harnică-i muerea mea
Lunea 'n pod că să suiă,
Marți fuioare scoboră,
Mercură le peptenă,
Joia 'n furcă le puneă,
Vinerea fusul prindea,
Sâmbăta că să luă
Pân' la popa se ducea
Și din gură-așa grăia:
Popa nost sfinția Ta
Toarce-se Dumineca?
Toarce pe drac să te iee!
C'o fost lungă săptămâna
Numa tu-a-i umblat cu cârna.

Vecină dragă vecină
Nu-ți fie ciudă pe mine
Că vine badea la mine,
Nu-l mâna sara la boi
Că el vine pe la noi;
Eu fusăi fată cu milă
Că-l chemai să-i dau de cină,
Și-i dau zamă pipărată
Și gură nesărutată,

Și îi dau pâne cu nuci
Și la urmă buze dulci.

Pus'am gând să mă 'nsor
Să duc maicii ajutor,
De ajutor ce-i ajutor
Dă cu maica de cuptor;
Câte-o dată
Și de vatră.

Pentr'o dată tot is fată
De două ori după poiată,
După clăie
Câte paie
Dar la șură
Câte fură
Și tot is fată bărbată.

Culese de: Iosef Zimel, din Bistrița

Păsăruica de pe șatră
Cântă-i mândrii și-o deșteaptă
De cap, să nu umble beată.

Te-aș lua și n'am avere,
De-i veni pe cum mă ști
Oi lăsa pe cele trei,
Și de nu-i află mai bun
Nu te-oi lăsa nici de cum.

5. Toate venitele tipografiei și ziarului sunt ale lui D. Birăuțiu. C. Burdea nu cere nici camătă după capitalul depus de el, nici alte avantajii materiale din venitele tipografiei și ziarului.

Tovărășia se încheie pe cât va trăi C. Burdea. Relațiunea asta se va desface numai în urma unei învoielii a celor doi tovarăși ori pe cale judecătorească.

În fine D. Birăuțiu declară, că prezentul contract s'a făcut în urma escluziv a inițiativei sale, a propunerii ce a făcut lui C. Burdea.

La urmă Birăuțiu recunoaște că a primit banii (odată 4000 cor., a doua oară 5910 coroane). A mai primit apoi — o recunoaște însuși dl Birăuțiu — subvenția (dela guvern!) de 1250 coroane pe Oct.-Nov. și Decembrie.

Așa târg rușinos nu s'a mai întâmplat în viața presei române.

Afacerea Birăuțiu — Burdea în Dietă.

Budapesta, 18 Dec.

E a fost viu discutată atât în sala de dezbateri cât și pe culoarii. Discursul de ieri a deputatului Vlad a stârnit cele mai variate sentimente în sânul coaliției. Guvernul și mai ales primul ministru *Wekertle* nu-și putea stăpâni indignarea cea mai adâncă pentru lovitura ce i-s'a aplicat guvernului într'un mod atât de neașteptat. Deputații discutau în grupuri dezvăluirile dlui Vlad și pe fața tuturor să citea cea mai penibilă consternație în urma energiei lupte a partidului național.

Înainte de-a intra în ordinea zilei, Constantin Burdea cere cuvântul în chestie personală. Dl deputat Vlad zice, m-a atacat ieri într'un discurs. Mi-a atacat toată reputația mea politică și personală. Declar că sunt român bun.

Dr. Aurel Vlad: Dar cine te crede?

Constantin Burdea: Mulți români buni cari susțin guvernul.

Dr. Alexandru Vaida: Spune-i cu numele.

Dr. Aurel Vlad: Cine-s! Spune-ni-i!

Constantin Burdea: Combate două acuze ale dlui Vlad: Nu eu m'am dus la Birăuțiu ci Birăuțiu a venit la mine! Birăuțiu mi-s'a plâns: »Am luptat pentru partid mai ales la alegeri, dar nu am primit nici o răsplată, ba m'am ales și cu 3 procese de presă cari mă vor ruina«. Al doilea, Burdea spune că nu a chemat pe Birăuțiu la

Lugoj pentru a face depozitii în chestia mandatelor dela Bocșa și Lugoj, ci pentru alte afaceri.

Dr. Aurel Vlad cere cuvânt în chestie personală. Dl Burdea mă acuză că l-am calomniat și insultat cu cuvinte și afirmări neîntemeiate, zicând că am săvârșit un atentat la onoarea și reputația-lui politică. Ei bine, constat că dânsul a recunoscut punct cu punct toate afirmările mele de ieri, afară de una singură, adică afirmarea mea, că Burdea ar fi venit întâi la Birăuțiu, făcându-i ofertul cunoscut. Dânsul a recunoscut că a mituit foaia »Poporul Român«. (Voci: Nu-i drept! Sgomot) Citează un punct din contractul dintre Burdea și Birăuțiu prin care se stipulează suma pe care o va plăti Burdea lui Birăuțiu. Burdea a renunțat la orice câștig, în schimbul sumei pe care o plătea. Aceasta dovedește în mod evident, că banii nu-i dădea din punga sa ci dintr'a statului. (Mare sgomot). Ce fel de contract este acela în care se renunță la câștig și și la pagubă? Nu poate fi un contract făcut în interesul personal, ci al altuia, guvernului. Tot pentru motivul acesta s'au casat și procesele lui Birăuțiu, căci altfel cum s'ar fi putut casa?

Dr. Iuliu Maniu: Cer cuvântul la regulament. Dl Președinte Rakovszky a chemat ieri pe deputatul Suci la ordine, zicând: Dacă continuați, vă fac să ședeți jos! Citește paragraful respectiv al regulamentului camerei prin care să precizează drepturile președintelui camerei și să garantează libertatea cuvântului. Constat că purtarea de ieri a dlui președinte a violat libertatea cuvântului.

Dr. Aurel Vlad: Trăiască libertatea cuvântului!

Președintele Rakovszky. Citează alt paragraf prin care să interzică deputaților de-a polemiza cu președintele.

Dr. Iuliu Maniu: Da aveți dreptate, însă nu aveți drept de a-l apostrofa în ton jignitor și umilitor.

Președintele: Vă retrag cuvântul.

La discuția bugetului cultelor, deputatul slovac Ferdinand Juriga a luat cuvântul. Vorbește întâi despre subvențiile pe cari guvernul le dă preoților declarându-se în contra lor. Ele sunt un mijloc de-a face presiuni asupra preoțimii, făcând-o plecată guvernului.

Prin ele guvernul înraurește preoțimea și o preface într'o unealtă politică. De intercalat: Polónyi face cu binișorul presiune asupra preoțimii încât episcopii nu-s decât păpușele pe cari el le trage de sfoară.

Programul lui Apponyi pentru maghiarizarea învățământului este o chimera frumoasă și aeriană pe care n-o va putea înfăptui. Apponyi face deo-

sebiria neîngăduită între învățătorii de stat, de comună și de confesiuni. Toți învățătorii muncesc de-o potrivă, cu aceeași tragere de inimă pe ogorul culturii. Ar fi foarte nedrept să facem deosebire între munca lor. Cere să li-se asigure învățătorilor un trai bun și omenesc, pentru ca lipsiți de griji să se dedice chemării lor. Ce-s 500 de fiorini făgăduiți de dl ministru al instrucției? D-lor deputați, 500 de fl. are și un surugiu (Aplause pe băncile naționale.) Dl ministru a mărit leafa învățătorilor cu 100 fl. Ce-i suma asta? Învățătorii naționalităților însă nu iau nici câștigul acesta. Căci dl ministru pune niște condiții încât trebuie să zicem: *Timeo Danaos et dona ferentes!* (Sgomot). Dl ministru vrea să facă politică în școală, cerând să se crească copiii în spirit unguresc.

D-lor deputați, veți realiza ori-ce în interesul statului, dar renunțați la idea maghiarizării! (Mare sgomot voci: Dați-l afară!) Oratorul mai arată cum poporul slovac este lipsit de școli secundare. Asta-i o mare nedreptate. Asta-i minimum-ul aspirațiilor noastre, să ne dați școli primare și secundare, iar dacă nu ni-le dați, totdeauna va fi luptă în țara asta și nu va fi pace nici peste o sută nici peste o mie de ani! (Voci: A nebunit, trebuie dat afară!) Cuvintele lui Apponyi sunt glasuri de sirene ademenitoare, dar nu ne încredem în ele căci sunt cuvinte de șarpe neted care mușcă. (Mare sgomot) Resping proiectul. (Aplause pe băncile naționale. Deputații naționali îl felicită.)

În aceeași ședință contele Apponyi a mai vorbit despre bugetul său. A atins încă odată nevoia de școli pe pusta ungurească. Dacă voim să mulțămim toate nevoile instrucției noastre, va trebui să îndoim cheltuețile bugetului cultelor. Acesta-i scopul meu principal. Al doilea scop mare ce am este de-a nu mai tolera niște școli cari sunt dușmane s'au numai indiferente față cu scopurile statului și ale națiunii ungurești. Ministrul a mai vorbit despre celelalte chestiuni ale bugetului.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Decembrie 1906.

— **Numiri.** În capitlul gr.-cat. român din Oradea-mare a fost numiți: Moise Nyeș, canonic-custode, Ioan Buteanu canonic-școlar, iar dr. Florian Stan, prof., la gimnaziul din Beiuș, canonic-cancelar.

— **Hirotonire.** P. S. Sa Episcopul diecezan a hirotonit într'u preot pe Alexandru Teaha, pentru parochia Leasa, iar într'u diacon pe V. Crainic.

— **Desvălrile deputatului dr. Vlad,** — ni-se scrie din Caransebeș — făcute în ședința de Luni a Dietei, au venit ca un trăsnet asupra clicei guvernamentale de aici. Demascarea asta va avea și aici, în Banat, urmări: era adică hotărât ca dl Burdea să tipărească și în *Timișoara* o foaie românească, *guvernamentală*. Redactorul era deja găsit: *Câmpeanu-Prigor*. (Cine este acest domn, știu toți românii). Acum, că a pățit-o, desigur se va feri ca de foc să mai conducă ziar, să între »tovarăș«, și peste tot, să se ocupe de lucruri la cari nu se pricepe. Bine i-ați zis: »Ki sokat markol, keveset fog«, — căci așa e. Dacă se mulțumea deocamdată cu aceea ca Birăuțiu să-l laude ori să tacă atunci când ar fi trebuit să-l îmblătească, ar fi mers lucrurile. Așa însă, că a voit să-l amestece pe Birăuțiu și în afacerea mandatelor bănățene atacate cu petiție și protest, pe cari i-a scris că se vor nimici, iată a ajuns să-și vadă d-sa primejduită situația politică. *Prea sa întins*, cum zice românul, *la caș-caval!* În cercurile naționaliste toți se bucură, că a fost demascat.

— **Dela Brașov.** La 16 c. s'a ținut sinodul extraordinar al bisericii Stul Nicolae din Brașov. După ce s'a deschis sinodul, la învatarea președintelui, părintele I. Prișcu secretarul comitetului parohial, dă cetire propunerii comitetului, pe care o lăsăm să urmeze în resumat:

Sinodul parohial extra-ordinar dela biserica Sf. Nicolae din Brașov Scheiu, ca proprietară a

Culese de Teodor Ardelean, june din Galșa.

Vai, mândruță, mult dor duc
Colea seara când mă culc,
Căci mă culc să odihnesc
De dorul tău mă topesc.

Frunză verde lemn uscat,
Gândit-am la însurat,
Nu-mi gădesc față pe plac.
Care sunt mai tinăruțe,
Slabe-s Doamne și micuțe,
Care sunt de măritat,
Slabă minte au purtat.

Frunză verde iedera
Bine odată-mi mai era,
Eram pui de turturea
Căci maica mă legână.

Auzit-am de demult
Nu te 'nsură pân' ești prunc,
Mintea nu-ți de tot coaptă
Și de viu te bagă 'n groapă,
Căci ficiorul de se 'nsoară
Gândești că-i zăcut de boală,
Fata care se mărită
Gândești că-i ciuparcă friptă.

Culese de I. Nedelcu și I. Negru din Recaș.

Frunză verde de bujor,
Măi bădiță, bădișor,
Asar'am trecut pe coastă,
Pe din sus de casa voastră.

Măta*) 'n casă te sfădeă
Și de mine rău vorbeă.
Spune bade, maică-ta,
Că de s'ar și măcină
Pe moară ca făina,
De ne-om fi dragi, ne-om luă,
Și atunci ne-vom lăsa,
Măta când o numără
Ierbile de p'un hotar
Și paiele de p'un car,
Frunzele de pe un nuc
Și penele de pe un cuc,
Dar ș'atunci n'o fi așa,
Măta când o sămână,
Strat de mac în vârf de ac,
De-o vedeă că macul crește,
De lăsat tragă nădejde,
De-o vedeă că macul sacă,
Facă bine și să tacă.

De ce Doamne n'ai lăsat,
Să fie cerul hârtie
Și luna cântălărie,
Soarele un scriitor,
Să scrie tot ce mi-e dor,
Dorul meu cel din junie
Și al mândrei din fetie.

*) Extras din maică-ta.

a școalelor, votează pentru școalele centrale române din Brașov până atunci, până când aceste școli vor avea lipsă, una și singura subvenție anuală în suma de cor. 50.000.

Pentru anul școlar 1906, având în vedere, că și până acum biserica a dat și eforia școlară a primit un ajutor anual de 25.000 cor., se decide ca această sumă să se întregască cu alte 25.000 coroane, pentru că ajutorul anual în total să fie ridicat la suma fixată în subvenția amintită mai sus, iar începând cu anul 1907 comitetul bisericii va da eforiei în fiecare an suma rotundă de 50.000 cor., în 4 rate.

Propunerea prevede apoi cazurile, în cari sinodul autorizează comitetul să suspendeze subvenția și anume în cazurile, când organizația școalelor s'ar schimba, când s'ar știrbi autonomia școalelor și în genere când s'ar încălca din orice parte drepturile inprescriptibile ale forurilor administrative a școalelor confesionale, drepturi garantate prin legi.

După cetirea propunerii, ascultată cu mare atențiune, a luat cuvântul membrul sinodal I. Pricu, recomandând spre primire propunerea comitetului.

După o discuție la care iau parte părintele protopop V. Voina (care a combătut propunerea), dr. V. Sfatu (care a susținut-o), Lupan, dr. Lacea, I. Pricu și G. Dima, propunerea comitetului s'a primit. Ceea-ce face mare cinste brașovenilor.

— **Din temniță.** După un an de suferințe I. Ioanovici, redactorul «Libertății», a scăpat din temnița de stat din Seghedin. Joi a trecut spre Orăștie. Și la Arad întreprindându-și drumul ne-a cercetat și pe noi în redacție.

Dorim noului martir deplină sănătate și tărie să poată purta cu bărbăție în viitor lupta pentru a neamului fericire.

— **Alimpu și Andreiu.** «Gazeta de Dum.» scrie: Românii din Șimleu și cu ei întreg Sălăgiul, au avut frumoase zile de sărbătoare în săptămâna aceasta. Au serbat adevărat două zile onomastice, alor doi bărbați conducători ai românilor din acest colț de țară. Duminică a fost Alimpie, onomastica dlui Alimpu Barboloviciu, vicarul Sălăgiului; iar Joui a fost Andreiu, ziuă onomastică a dlui Andreiu Cosma, mare proprietar și directorul băncii «Silvania».

Este lucru foarte firesc că — precum în toți anii — inteligența dela Șimleu și jur s'a grăbit a participa la ambele serbări, dându-și prin aceasta expresiunea deosebitei sale stimă și iubire ce o are față de acești conducători ai săi. Ambii bărbați sărbătoriți au fost salutați din partea corporațiilor și familiilor singurate într'un mod foarte afabil; iar corul meseriașilor, condus de dl S. Oros, ne-a desfătat cu cântări alese și frumoase.

Bărbații noștri conducători, cari ne sunt atât de scumpi, — să trăiască încă la mulți ani!

— **Procesul șepreșenilor.** Acum sunt trei ani de când în Șepreș a fost o sângeroasă alegere de jude. Jandarmii au înpușcat în carne vie. Și după-ce gloantele lor n'au stors viul tot din câțiva bieți țărani, aceștia au fost târiți apoi pe banca acuzaților. Și pe lângă gloante au fost și pedepsiți. Miercuri li-s'au citit sentința Curiei, care a redus pedeapsa pentru Iosif Mateu fostul jude, la 6 luni închisoare, iar pentru ceilalți la 3 luni. Li-s'a dat o amânare de două luni. Deputatul dr. Stefan C. Pop va înainta Maj. Sale rugare de grațiere.

— **Descoperiri.** Se anunță din Berlin că doi învățați germani, d-rii Reichenheim și Gehre, au descoperit raze noi, semănând cu razele Roentgen.

Aceste raze noi emanează din polul pozitiv

al platinei pe când rezele catodice provin din polul negativ.

Cei doi savanți au făcut experiențe spre a ști dacă aceste raze «anodice» au însușiri medicale.

— **Balon cu cârmă.** Alaltăeri iar s'a făcut încercare cu balonul «Patria» al ministerului de război din Paris. Deși era mare ceață, la orele 3 balonul a fost înălțat, fiind întrânsul trei ofițeri și doi mașiniști. Balonul a umblat prin văzduh o oră și jumătate și cârmaciul căpitan Boyer l'a cârmuit după cum a voit așa că încercarea a dat cel mai desăvârșit succes.

— **De scuipat!** În ședința de Mercuri a Dieței dl Dr. Al. Vaida înștiințându-se la cuvânt, un deputat ungar a strigat: «Trebue scuipat!»... Foarte nimerit, dl Vaida a răspuns: «Poftim și fă-o, ca să te faci astfel de ocară!»

De scuipat sunt, la tot cazul, deputații cari cu asemeni invective fac de răs țara.

— **Pedepsiți pentru jurământ fals.** Mihai Gulezan bătrân, Mihai Gulezan tinăr, din Mehadia și Mihai Bain din Creșoveț au pus jurământ fals. Ei adevărat în 15 Decembrie din anu trecut au spus înaintea judecătoriei din Caransebeș, că George Burdean a plătit la un datorăș a lui 300 coroane, pentru care sumă a fost dat însă în judecată. Ei au spus și ziua în care Burdean a plătit banii. S'a descoperit mai târziu, că Burdean în ziua aceea a fost în altă parte și banii nu i-a plătit.

În contra celor trei martori s'a pornit deci cercetare și tribunalul din Caransebeș a croit lui Mihai Gulezan bătrân o pedeapsă de un an și jumătate închisoare iar la ceilalți doi câte un an.

— **Șesezeci milioane de flămânzi.** Din Petersburg se vestește că în zilele trecute comisia pentru ajutorarea plânsorilor a ținut ședință sub presidenția profesorului Jawein. Icoana stărilor din Rusia e foarte dureroasă. După datele de până acum în multe ținuturi oamenii sunt amenințați de foamete. Ajutorul dat din partea statului e foarte puțin. Poporația flămânzește și boalele seceră multe victime. În ăst mod sunt primejduite de moarte 60 milioane de locuitori.

— **Tragedie înfiorătoare** s'a petrecut zilele trecute în New-York. D-șoara Viora Trothart, fiica unei familii renumite a fost înșelată de amantul ei, Bywates, un foarte bogat și renumit băncier.

Fata e pe patul de moarte. În asta stare s'a cununat cu amantul ei. Cununia a fost silită din partea celor doi frați ai ei, cari au amenințat pe seducător că-l vor împușca, dar în sfârșit la dorința surorii lor, s'au învoit să se cunune cu ea.

Un frate s'a dus după preot, celalalt cu revolverul încărcat a păzit pe mirele, care nu voia să se înduplece la căsătorie. După cununie Bywates a vroit să scape pe fereastră. Cei doi frați au împușcat asupra lui și el primind douăsprezece gloanțe, a căzut mort. Frații s'au înșinuat la judecătorie, unde au declarat, că altcum n'au putut să se răzbune asupra înșelătorului surorii lor.

— **«La Monvement Economique»**, revista mensuală din București redactată în limba franceză de dl N. Xenopol, deputat, în numărul său dela, 1 Decembrie are următorul sumar:

Proprietatea urbană în România, de N. Xenopol, Căile ferate în Turcia asiatică de I. Luckerts, Independența econ. a Ungariei, de I. R. Șirianu, Escedentul de 1905—1906, de Alteir, Serviciul maritim de P. Mihel, Informațiuni etc.

Revista dlui N. Xenopol îndeplinește o frumoasă misiune: să dea informațiuni exacte despre starea economică a României îndeosebi; publică însă prețioase relațiuni și

despre viața economică celorlalte state europene.

— **Examennii fetelor de măritat.** Și această noutate vine din America, leagănu atâtor șozenii și întâmplări minunate. Un holteiu tomatnic, om foarte bogat din Chicago, s'a năvărit al dracului și și-a pus de gând că numai pe aceea fată o va lua de nevastă care se va supune unui examen și acela îl va trece cu rezultat bun. A scris de concurs însă din întreg orașul, de altcum foarte populat, numai 16 fete s'au aflat, că se vor expune examenului de măritat. Holteiu a adunat pe cele 16 fete într'o sală a unei școli și s'a început examenul, — mai întâi în scris apoi verbal. Tema scripturistică a tratat despre «Credința femeii cătră soțul ei». A urmat apoi examenul verbal unde candidatele de mireasă au trebuit să răspundă între altele și la următoarele întrebări: Știi și place-vă a fierbe? Ce piese teatrale vă plac mai mult? Cum trebuie gătit curchiul acru și cum cel dulce? Hainele simple cele bogat îmfrumșetate vă plac? Ce părere aveți despre creșterea copiilor?

Toate șesă-sprezece fete au depus examenul cu succes bun și cu toate acestea, holteiu năvălindu-vos a luat pe una a șapte-spre-zece care nici nu-s-a bătusă capul cu examenul... Este foarte firesc că la auzul acestei știri s'a făcut mare fierbere și turburare între fetele examinate.

— **Greva tipografilor din Belgrad.** După trei zile în capitala Serbiei numai apare nici un ziar, căci culegătorii au intrat în grevă. Se crede că greva e pusă la cale de ministrul Pasici și urmărește scopul să liniștească spiritele opoziției, până ce Scupcina nu va sfârși cu proiectul de împrumut.

— **Propagandă pentru o dinastie străină în Serbia.** Bărbatul de stat sârb Mijatovici care trăiește la Londra și e cunoscut ca bun cunoscător al stărei de lucruri din Anglia, fusese numit acum de curând membru în comisiunea pentru expozițiunea balcanică, care va avea loc la Londra în 1907.

Acum, guvernul l-a destituit telegrafic din comisiune, din cauză că Mijatovici ar face propagandă pentru principele englez Albert duce de Connaught, ca pretendent la tronul Serbiei.

— **Mine de diamant** descoperite în Africa germană. Directorul oficiului colonial Dornburg a comunicat că în Africa de sud-vest s'a descoperit mine de diamant.

El a ordonat guvernului Africii de sud-vest să închidă aceea parte a teritoriului colonial, pentru a rezerva guvernământului exploatarea minelor astfel ca beneficiile dela aceste mine să nu scape din teritoriului colonial german.

— **Un nou ținut necunoscut.** Maiorul american Peary, care s'a întors dintr'o expediție făcută la polul Nord, a declarat în cursul unei conferințe ținute la New-York că e convins de existența unui ținut aflat la vr'o 160 kilometri la nord-vest de pământul Grant.

— **Corabie scufundată.** Din Londra se vestește, că corabie nemțească Nordwin aproape de la Whatsay s'a scufundat. Trei oameni s'au înecat în apă, 17 au scăpat cu viața.

— **Curățirea moravurilor,** asta au zis că vor face-o ministrii de azi, când li-s'a dat puterea. Cum înțeleg «curățirea» asta, se poate vedea din multe, între altele și din faptul, că mai alaltăeri au numit în slujbă pe Szeles Adorján, care înainte cu câți-va ani pusese dinamită să arunce în aer monumentul Hentzi din fața palatului regal din Buda. Dinamitarzi în slujbă, — asta numai în Ungaria s'a pomenit.

Dar cei cari a bătut până la sânge pe fișpanul Kovács în Dobrișin, nu vor fi decorați?

— **Apel.** Rescumpărarea felicitărilor de anul nou în folosul «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» întimpinând în trecut simpatiile publicului românesc, în preajma

ZIEGLER AGOSTON,
(proprietarul firmei ZIEGLER FERENCZ),
bandajist academic, furnizorul curții regale, atelier de instrumente medicale-chirurgicale — UJVIDEK.

Pregătesc tot felul de instrumente medicale și de chirurg, mâni, picioare artificiale, preparate ortopedice, corsete, clistere, irigatore, injectoare pentru organele sexuale femeiești; cearșafuri de pat de gumă pentru copii și lăuze, perini cu aer comprimat, oale de noapte pentru bolnavi, mașini electrice, în sfârșit tot de ce au trebuință bolnavii, medicii, moașele, friseurii să capătă la mine cu prețurile cele mai ieftine. La dorință trimitem prețuri curente franco și gratis.

ului an, adresăm către toți iubitorii culturii populare române din această țară un călduros apel, rugându-i ca și de astădată să-și rescumpere cât mai mulți felicitările de anul nou în folosul »Muzeului istoric și etnografic«.

Fiind terminat și inaugurat splendidul palat al Muzeului istoric și etnografic, ridicat de »Asociațiune« și având acum a-l inzeștră în mod demn și corăspunzător destinațiunii sale — sperăm că apelul nostru va fi primit în toate cercurile cu bunăvoință și însuflețire îndoită. Sprijinul publicului va face posibil »Asociațiunii« să realizeze dorința obștească: inzeștrărea »Muzeului istoric și etnografic«.

Numele celor ce și-au rescumpărat felicitările și va publica în ziare și în foaia populară a »Asociațiunii«.

Sibiuiu, 19 Decembrie 1906. Comitetul central »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«. *Iosif Sterca Șuluțu.*

— **Miraculoasa vindecare a tetanosului.** În New York se scrie: Printr'un mijloc eroic, s-a mai încercat până acum, s'a obținut vindecarea într'un caz de tetanos.

Acum zece săptămâni, un tâmplar anume Myller, de pe urma unei unghii încarnate, a contractat teribila boală care în opt zile s'a agravat așa mod în cât cazul era considerat ca disperat.

Medicii au recurs atunci la un remediu eroic, când din brațul stâng a lui Myller aproape un litru de sânge în urma cărei operații urmă o înmuntățire.

Acum Myller este perfect vindecat, după-ce a fost șase săptămâni între viață și moarte, din cauza extremei slăbiciuni.

Autorul curei miraculoase crede a fi găsit înținsa metodă eroică destinată a revoluționa actualul tratament al tetanosului.

— **Greva matrozilor italieni.** Din Milano se vestește, că în Livorno, Genua și Porta-Feraro toate corăbiile și vapoarele au mai încetat de-a funcționa, căci matrozii au intrat în grevă.

— **Anunț muzical.** Se aduce la cunoștința tuturor dirigenților de cor, că broșura cu cântece populare a dlui *Aurel Popovici*, se mai află de vânzare în puține exemplare încă. Broșura aceasta în extensiune de 75 pagini, cuprinde 15 cântece frumoase, (aranjate pe 4—6 voci mixte și bărbătești), cari au plăcut mult publicului nostru. Recomandăm cu căldură opul acesta, convinsi că — acum când pretutindeni reîncep pregătirile pentru viitoarele concerte — va fi binevenit corurilor noastre. Prețul broșurei expedită franco, e 10 cor. A se adresa autorului în vicvaniul-mic (*Kistikvány p. Kákova*).

— **Revisite școlare,** măști, globuri, mașine de calcul, revisite fizice și geometrice se pot găsi la librăria lui *Jngusz J. és fia*. Arad, str. *Weitzer János*.

— **Săpun de viorea de Parma.** Sub această amire de câți-va ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de viole? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face așa fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta are săpun, atunci putem aștepta, ca publicul să nu întrebuințeze acest săpun, numai ca să-și tindă mână de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil. 3 bucăți 2 r. 20 fil. Pregătește: Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă. Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui *Vojtek și Weisz*, Lugos în farmacia lui *Fischer János*, Timișoara în prăvălia lui *Wisemayr Ferencz*.

— **Când încărunțește părul sau barba** să întrebuințezi *Restorer-ul* de păr alui *Balla*. Detalii vezi la inserate. Sunt puține dame, cari n'au să mulțumească vecinica frumuseță fața moale și curată, cremei de viorea alui *Balla*, ce în trei luni seceră cele mai admirabile rezultate. Te, mii și mii, de epistole de recunoștință. Prețul unui borcan 1 cor. Deslușiri între inserate.

Contra tusei, petelor de ficat și respirație grea cel mai sigur medicament e sirupul de munte pentru piept a farmacistului *Balla*. Efect sigur, recomandat de medici. Descrierea adevărată între inserate.

La umflături din degerare sau la alte boli provenite prin înghețare cel mai sigur medicament, ce alină și vindecă e alifia contra înghețării alui *Balla*. Prețul unui borcan 1 cor. Detalii între inserate.

— **Nu-i nimeni bolnav,** dacă întrebuințează *balzumul regesc* renumit al farmacistului *Grosz Nagy Ferencz* din *Debreczen*, ce vindecă pe oricine de dureri de cap, podagră, dureri de dinți și de șele.

— **Nefericire.** Pentru cine e robit cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuește foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului *Frankl Antal* din *Seghedin*, ce-l publicăm sub titlul »Am fost bețiv.«

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești *Arad*, strada *Weitzer* (palatul minorităților).

— **Nu mor porcii** nici nu se îmbolnăvesc dacă se întrebuințează pravul pregătit de farmacistul *Kun István* din *Hajduszovot*. De aceea se nu pregete nime a cumpăra acest prav. Mai pe larg între inserate.

— **Antidol** este medicamentul cel mai bun contra durerii de cap, migrenă, trocnă. Pentru efectul admirabil a fost premiat la expoziția de igienă din *Paris*, *Londra*, *Berlin* și *Bruxela* cu medalia de argint. Medicamentul nu trebuie beut, ci pe palmă pus și sorbit. O sticlă de *Antidol* costă 1-20 cor. Se capătă în toate farmaciile și în laboratorul chimic a lui *Vilmos B. Debreczen*.

Poșta Redacției.

A. F. R. St. în Blaj. Acea librărie e în strada *Deák Ferencz*.

Poșta Administrației.

Ilie Groza, N.-Komlos. Am primit 4 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1907.

Teodor Novac, Iezvin. Am primit 4 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1907.

Adam Costa, Bajesd. Am primit 1 cor. ca abonament până la 1 Ianuarie 1907.

I. M. Cuptoria. Am primit 1 cor. ca abonament până la 1 Ianuarie 1907.

George Tripa, Kuvin. Am primit 4 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1907.

Nica Tripa, Kuvin. Am primit 4 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1907.

Ion Savii, Sagh. Am primit 3 cor. ca abonament până la 1 Ianuarie 1907.

Ion Toma, Ohaba-mutnic. Am primit 4 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1907.

Zaharie Moga, Gy. Rahány. Am primit 8 cor. ca abonament până la 1 Ianuarie 1907.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut »REVISTA NOASTRĂ«, anul al II-lea Nr. 14., cu următorul sumar bogat:

«*Felicia*», roman de *Constanța Hodoș*, «*De departe*», poezie de *Elena Farago*, «*Ceas de jale*» de *Octavia Corodeanu*, «*Sonete*» de *I. U. Soricu*, «*Gând resleț*», poezie de *Simca*, «*Nu-i sborul fantazie*», poezie de *Virginia*, «*Grivase*», Galeria artistelor noastre: *Dna Irina Leonescu*, (cu portret) de *R. N.*, «*Năluca*», nuvelă de *G. Frunză*, «*Epigrame*» de *Spin*, «*Porumbaca Babii Mimmii*» de *Fl. Cristescu*, «*Serenadă*», poezie după *Cattulle Meudès* de *Adriana Gheorghiu Buzoianu*, «*Mulțimea și Arta*», traducere din *Ellen Key*, «*Cugetări*» glume răspunsuri.

Un număr 30 filleri. Abonament 8 cor. pe an. Apare de două ori pe lună. Redacția și administrația *București Str. Teilor 78.*

La Administrația noastră se află următoarele cărți de vânzare:

»La Roma« de <i>Bussu Ștrianu</i> Cor. 2.—	plus 10 fl. porto
»Povestiri și schițe« de <i>S. Secula</i> 1.—	5 " "
»Nuvele« de <i>Emil Zola</i> Cor. 0-40	5 " "
»Școlarul declamator«	0-50 " 5 " "
»Stropl de roană«	1.— " 10 " "
»Aur« <i>Const. Hodoș</i>	1.50 " 10 " "
»Telegrama« <i>farză în 3 acte</i>	0.80 " 3 " "
»Amicul Poporului« <i>T. Vuiculescu</i>	1.— " 10 " "

Bursa de mărfuri și efecte din *Budapesta*. Cota oficială pe ziua de 20 Decembrie.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe <i>Aprilie 1907</i> (100—klg.)	7-43—7-44
Secară pe 1907	6-58—6-59
Orz pe 1907	7-48—7-49
Cucuruz pe 1907	5-13—5-14

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe <i>Aprilie 1907</i>	7-43—7-44
Secară pe <i>Aprilie 1907</i>	6-58—6-59
Orz pe 1907	7-46—7-47
Cucuruz pe 1907	5-13—5-14

Redactor responsabil *Sever Bocu*.
Editor-proprietar *George Nichin*.

A apărut și se află de vânzare la administrația »*Tribunei*«:

Chestiunea de naționalitate.

De *Br. Eötvös József*,
tradusă de *Sever Bocu*.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto.

A apărut și se află de vânzare la administrația »*Tribunei*«

Românii din Bosnia și Hertegovina în trecut și prezent.

Comunicări făcute »*Academiei Române*« în ședința din 19 Octombrie 1904. Adăugate și întregite de *Isidor Ieșan*.

Se poate căpăta cu prețul de 1 Cor. 50 fil.
Plus 10 fileri porto.

Am fost bețiv în totdeauna până-ce n'am folosit medicamentul contra beuturii alui *Frankl Azi* mă în torc cu scârbă dela ori ce beatură spirțuoasă. *K. M. casa p.* Acest medicament n'are nici gust, nici miros. Se poate pune în orș și ce beatură spirțuoasă. Sănătății nu-i stricicios. Un flacon întreg 5 coroane. Acest medicament nu se poate procura și nu se poate căpăta nicăiri, decât în farmecia lui

FRANKL ANTAL
(Szeged, Felsőváros nr. 20)

Indidul-Universal

Magazin principal: Farmacia lui *Török József*, *Adapost*, *Király-utca 12* și *Andrássy-ut 25* precum și în cele mai multe farmacii.

vindecă podagra, reuma, catarul (troacna) și influenza, tot felul de dureri de mâni, picioare, spate și șele iscate din răceală, mâncărimea, durerea de măsele și cap. Recrează și întărește muschii și nervii, ceea-ce documentează număratoarele epistole recunoscătoare sosite dela medeci și privați. O sticlă de un deși costă 1.50 fil., trei bucăți să trimit franco; 6 sticle mici de probă costă 3 coroane; 12 sticle franco 5 coroane. o o o o o o o o o o

Să trimit pe lângă ramburs poștal prin FARMACIA »*Vörös kereszt*« (crucea roșie) *Temesvár*.

Cine e bolnav!!

Oleul-Reuma de Băile-Ereclane a lui **Dr. Arányi**
foarte renumit, ce n'ar trebui să lipsească din nici o casă necondiționat și cu siguranță vindecă

! reuma, cursoarea și podagra. !

È recomandat bilă la durere de mână, spate, pept, șele, lovitură, silă, serăntitură, durere de urechi, tunit de urechi, durere de cap și dinți. Provăzut cu îndrumare pentru întrebuintare punctuală. — Prețul unei sticle 2 coroane. Sticla de probă 1 coroană. Să fim de băgători de samă la numele lui Dr. Arányi! Ori ce altele sunt falsificări tendențioasă. — Se poate căpăta numai la pregătitorul:

Farmacia BALLA SÁNDOR, Hódmezővásárhely, Fő-tér.
La comande prin poste pentru expediție și ladă se compută 40 fl. La comandă mai mare de 6 coroane pachetarea gratuită și pachetul se expediază scutit de cheltuială în caz de trimitere înainte a sumei.

Firele de păr cărunt

și redobândesc adevărata culoare dacă în trei zile întrebuintăm **RESTORER-ul de păr** a lui BALLA

Garantez pentru nevinovăția și efectul ce-l are. Prețul unei sticle 2 cor., sticla de probă cor. Să ne ferim de imitațiuni. Se poate căpăta la pregătitorul: Balla Sándor, farmacist în Hódmező-Vásárhely.

Față frumoasă!

Dame!

Frumsețǎ vecinicǎ!

putem dobândi, dacă întrebuintăm **Crema de vioarea (bolyka) a lui Balla.** Dintre toate mijloacele cosmetice de până acum acesta e unicul cel mai remarcabil; renumit și premiat. Redă frumsețǎ nimitoare, piele curată, albă strălucitoare. Ori-ce infectațiune a pielii, pustule, bubu, pete de ficat etc. dispare. Probați și vă veți convinge. — Un borcan de **Crema de vioarea a lui Balla** usuroasă pentru întrebuintare sara 1 cor. Pudră în culoare albă, roză și galbenă, prețul 1 cor., o bucată de săpun de a lui Balla uscată, pentru întrebuintarea ziua 1 cor. O sticlă mare de apă pentru față 1 cor. **Farmacistul BALLA**, și se poate căpăta numai la pregătitorul **Balla Sándor**, farmacist în Hódmező-Vásárhely.

Astma

suferinzii de respirație grea cari nu pot dormi și să se culce, căci se înădușe, cine nu poate să se urce pe scări sau munți, căci le stă respirația, cari sufăr de batere de inimă, abea putând suferi căldura, pentru aceia adevărata mântuire vine dela **prațul Astma** pregătit de dr. Némethy. La comandă se recere și etatea.
Un borcan 5 cor. La boale învechite, borcan dublu 9 cor.

Se poate căpăta numai în farmacia **BALLA SÁNDOR, Hódmezővásárhely.**

Cine e bolnav!

La moment alină și necondiționat vindecă **tusă, respirație grea și durere de cap**
SIRUPUL DE MUNTE
PENTRU PIEPT
A FARMACISTULUI BALLA

renumit, recomandat de medici și care face cel mai bun efect. La moment împedecă **tusă convulsivă, tusă măgărească, durere de piept, greaua respirație, astma, trocnă, ferbinteală și regușală.**
SIRUPUL DE MUNTE PENTRU PIEPT a lui BALLA descris mai sus se aduce în circulație în două forme.
Numai pentru cei în etate și pentru copii de 12 ani în sus. Zilnic câte 4 linguri. La copii de 12 ani în sus tot așa. Prețul 2 coroane.
Numai pentru copii de 12 ani în jos. Zilnic 4—5 lingurițe. Prețul 1-20 cor.
Indrumări de trebuințare alăturăm.
Se poate căpăta numai la pregătitorul:

Farmacia BALLA SÁNDOR, H.-M.-Vásárhely, Fő-tér.
LA COMANDE PRIN POSTE pentru expediție și ladă se comandă 40 fl. La comandă mai mare de 6 cor. pachetarea gratuită și pachetul se expediază scutit de cheltuială în caz de trimitere înainte a sumei. —11

TELEFON 238.

TELEFON 238.

Paltoane pentru dame după moda cea mai nouă

Cojoace pentru femei Paltoane pentru fete

în prețuri foarte scăzute.

Radó Gyula, MAGAZIN de HAINE pentru FEMEI.

vis-à-vis cu biserica Minorșilor.

„Laboratoire Cosmetique Matilde“

Contra catharelor cele mai inechite a le
ofticeii,
mai folositor e decât ori și ce altele siru-

47 Klgr. cântărea
di Dr. Gera Attila din Volo-
sánka, care din tubercu-
losă s'a vindecat prin siru-
pul de brad Castillio și de
sirupul Hypophosphat

s'a Ingrășat de 120 Klgr.

pul de brad Cas-
tillio. Alină tusa, in-
cetează asudările de
peste noapte, paten-
tează apetitul bolna-
vului, încetează scu-
parea de sânge. Pre-
țul unei sticle 2 cor.
40 fil. In casuri de
tot grave și pilulile
„Guajacolin“ o
cutie 4 cor.

Pentru anemici,
femei în galbi-
nare, pe cari li
doare foarte mult
mijlocul spatelor,
cărora le slăbesc pu-
terile la un lucru
bagatel, pe cari con-
secvent li doare ca-
pul slabilor, cari doresc că se ingrase și in-
trească, cel mai bun medicament e „SYR
HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat
de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fil.

Epistole de recunoștință in schimbul tim-
brelor de trimetere pot da ori și cui.
Iată câteva:

On. Dn Kun István in Hajduszovát. Sirupul de
brad Castillio al D-tale a folosit foarte ficei mele
bolnavă de consumțiune, rog cu reîntoarcerea poștei
incă două sticle. Nandrassy D. Mihály, preot, com.
Gömör, Restér, u.p. Ochtina.

On. Dle! Lucrurilor publicate in ziar nu le-am dat
crezământ până acum, dar de când am comandat dela
D-ta sirupul Hypophosphat, recunosc că și in ce-
nusă se găsește mărgăritar. Ori și cui pot reco-
manda cu conștiința liniștită medicamentele D-
voastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra
pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera,
preot gr.-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nesticăcios!

Doamnelor!

Dacă doriți o față curată, fru-
moasă și rumenă să-ți dela-
turi pistrui, petele de ficat,
so întrebuințați

CREMA- 1 coroață.
ALIFIA- 1 cor. 60 f.
SAPUNUL MATILD 80 fileri.
PUDRA 1 coroață.

Dacă nu folosește, prețul se retrimite!

Nu mai mor porcii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit pe
stat) este o in-
venție epocală
pentru econo-
mii. Cine o in-
trebuințează
după îndrumă-
rile prescrie:
porcul scapă
și de boala
cea mai pri-
mejdioasă și
că cele scrisă
nu formează
reclamă, mă
îndătorese se
dau prețul
pentru fiecare
porc mort, da-
că întrebuin-
tând acest prav,
porcul totuși o murit. — O
cutie 2 coroane.

Se capătă

la farmacistul KUN ISTVÁN

laboratoriu de medicamente cosmetice

„Laboratoire cosmetique MATILDE“ (intemeiat
după modelul celui din Paris la 1895 in Budapesta)

HAJDUSZOVÁT 3a (lângă Debreczen).

Masini de cusut
SINGER

sunt cele mai bune

cadouri de crăciun.

Mașini de cusut. Societate pe acțiil. SINGER & Co.

Arad, József Főherczeg-ut

Casa contelui Porcia, vis-à-vis de biserica Evangelică.

Scăparea familiei.

Inscripțiunea de sus într'adevăr o merită

„Picăturile rusești“

ce se preparează in farmacia dlui Vasilie Miji-
nescu din Melenceze.

Sunt un mijloc nentrecut și excelent contra dure-
rilor interne, de stomac, mistuire, materiă și utestine.

In timpul cel mai seurt dispar durerile amin-
tite; lucră într'un mod binefacător contra sgâr-
ciurilor, vânturilor (colică) și diarhoe; delătură
greața și neplăcerile provenite in urma stricării
stomacului și din răceala; liniștește greața și face
apetit; delătură respir ațuneza grea, in lipsă extremă
potolește tusa și ajută la desfăcerea flegmei; pusă
pe puțină vată la dinții găuroși ușorează durerea.

Prețul 1 cor. 60 bani (80 cruceri).

Dacă se trimite înainte 2 cor., medicamen-
tul se expedeză francat.

„Picăturile rusești“ veritabile se pot căpă-
ta numai in farmacia d-lui Vasilie Mijinescu in
Melenceze, (comitatul Torontal).

Inoire estravagantă

LA CUSUTUL DE HAINE

St. Doamnă!

Inainte de Ți-ai coase haine, fă o încer-
care la mine, Voi arăta onoratului public
de dame, că pe lângă preț ieftin, încă se
poate săvârși lucru cu gust, elegant și fin.

Cusutul:

Unui fason intreg 5 fl.
Un costum 7 fl.
Costum negligé 2 fl.
Blous 2 fl.

Cu deosebită slimă!

ÖZV. PERIN MIRONNÉ,
strada Kossuth nr. 68.

ANUNȚURI

primește pe lângă prețuri moderate
Administrația »Tribunei« din Arad.

Inadevăr este înviere!

O foarte interesantă istorie din viață, cuprinzând ade-
vărul până la ultima slovă. S'a întâmplat an în luna lui
Iulie in o zi frumoasă de vară in casa bătrânului Barbu.
Sedeu bătrânul Barbu in jeț in curte împreună cu nepoții
săi — copii săi, toate neamurile și prietenii săi. Deodată
strigă:

Puternice părinte a cerurilor! Cum să-ți mulțumesc că
in un vis ai trimis la mine pe îngerul tău, care m-a mân-
tuit de boala de 4 ani și de cumplitele dureri redându-mi
iarăși sănătatea avută, puterea mea și iericirea familiei mele.

La auzul acestor vorbe fie-care l'a rugat pe bătrânul
Barbu de 83 de ani, ca înainte de ce ar muri, să lase
moștenire ur-
mașilor să i
deslegarea se
cretului. La
acésta Barbu
bătrânul și-a
resucit mus-
tățile lui mari
și dese, ce
le-a dobândit
prin pomadie
și a început
să vorbească.
Iubită soție,
copii și toți
câți sunteți in
jurul meu. In
noaptea zilei
prime de Cră-
ciun mi-s'a a-
rătat in vis un inger tănând in mână ceva medicament și
mi-a zis: Barbule, Barbule ascultă vorbele mele! Trebuie să
mori! Dar totuși mai există un leac de mântuire: Dimi-
neața când te scoli vei scrie momentan o epistolă la Do-
brițin, lui GROSZ NAGY FERENCZ ca să-ți trimeată
balzamal lui Király unicul leac de mântuire, bun contra
boalei de stomac, podagrei, boalei de piele, astmă, ră-
ceala, boală de ficat inimă și splină.

Am făcut așa. Am comandat balsamul Király și după a
patra întrebuințare am început să-mi redobândesc sănă-
tatea. Astfel iubiți cetitori urmași-mi pilda și ințeți pururea
in casa voastră câte o sticlă de balzamal Király pentru de-
lăturarea bolii.

Am făcut așa. Am comandat balsamul Király și după a
patra întrebuințare am început să-mi redobândesc sănă-
tatea. Astfel iubiți cetitori urmași-mi pilda și ințeți pururea
in casa voastră câte o sticlă de balzamal Király pentru de-
lăturarea bolii.

Pentru-ce întrebuințează in spitalele din străină-
tate întotdeauna

renumitul BALZAM KIRÁLY,

renumitul balzamal Király e cel mai sigur și mai
de preț medicament
contra podagrei,

renumitul balzamal Király e neapărat de lipsă
la reumă, dureri pe
picioare și șele,

renumitul balzamal Király e tot deauna folositor
și are efect sigur la
tot felul de dureri externe și iuterne.

O sticlă mare 2 cor. 65 fil., 3 sticle mari 6 cor 65 fil.,
pe lângă rambursă, unicul preparator.

GROSZ NAGY FERENCZ, farmacist in Debrețin nrul 6.

Expositură în Toracul-mic.

Filială în Buziaș.

„TIMIȘIANA“

institut de credit și economii
societate pe acții în Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.000.000.
Capital de fond Cor. 560.000. Fond de rezervă Cor. 150.000.

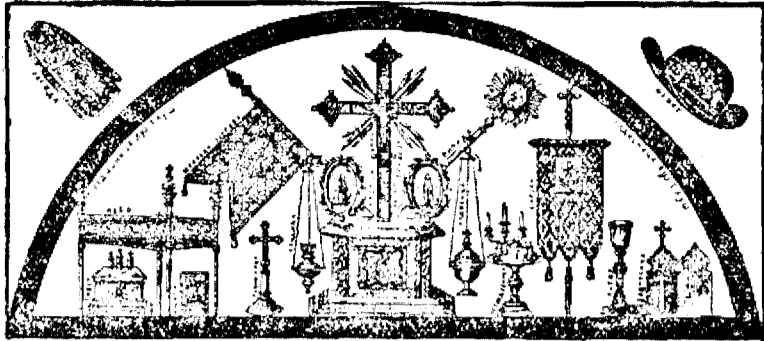
Primește depuneri spre fructificare și da
deponenților 4½%, după depuneri peste
20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5% in-
terese netto. Darea de venit după capita-
lele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se plă-
tesc fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face
pe cale postală. și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6%—8% interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare
precum și amortizaționale în modul cel
mai culant.

Direcțiunea institutului.

VRANITS & TAUSCH

„La crucea de aur“

în NEOPLANTA (Neusatz (Ujvidek), strada Dunării (Donau-
Gasse).

Recomandă în binevoitoare atențiune a prea onorați-
lor Domni preoți și comune bisericesti magazinul său
bogat de recvisite bisericesti, ca

feloane, steaguri, cruci, ripide, candelă, cadelnițe
baldahine și icoane sante.

Mare atelier pentru pregătirea de iconostase, tronuri,
străni, amvoane, sfesnice dela simple până la cele
mai scumpe.

Institut de auritură artistică

pentru auritura de iconostase, tronuri, cadre și tot
felul de ornamentică bisericască, cu prețurile cele
mai avantajoase.

— La cerere catalog ilustrat se trimite gratuit. —

Asigurări contra focului: case,
bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCE. GENERALE DE A-
SIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele:
Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timș
și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai
favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente,
zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori,
pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din
urmă dela 60—500 cor. se plătesc la moment în ziua
morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile,
mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine,
recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orș, onourus
ovăș, viă (vitea), plante industriale: cânepă, in, himeș
nutrejurii, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la
agenturele noastre locale și cercuale mai în fie-
care comună și direct prin

Agentura principală „TRANSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: cucuruzul
grăul, secara, ovézul și toată economia!

Avis!

Avem onoare a cunoștința onoratul
public, precum și pre stimații noștri
clienți, că din cauza ridicării chiriei prea
mare de prăvălie

dela 1 August

am fost siliți a ne strămuta prăvălia
noastră din Andrassy-tér 22

în Szabadság-tér nr. 14

„LA CIZMA ROȘIE“

(lângă fostul PORTER).

Având în vedere și mai departe a servi ono-
raturii public cu marfă bună și prețuri moderate,
rog totodată a lua la cunoștință strămutarea prăvă-
liei și a ne da și mai de parte sprijinul D-Voastre

Cu stimă:

Iustin Olariu,
conducătorul Societății Călțunariilor
Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul
morții, spese de înmormântare!

Vorbirea deputatului V. Goldiș,

ținută în ședința dela 13 Decembrie.

Vasile Goldiș: On. Dietă! Preaestimății din deputați de sigur vor fi cu considerare la situația grea, în care mă aflu când trebuie să iau cuvântul după vorbirea unuia dintre cei mai renumiți oratori nu numai ai Ungariei, ci ai lumii întregi (S'auzim!). Cu toate acestea, datorința mă îndeamnă să spun, ce trebuie să spun cu aceasta ocaziune. Însemnătatea instrucției publice o cunoaștem cu toții, deci nu trebuie să accentuez valoarea ei, căci toți suntem pătrunși de ea. Cel puțin eu subscriu cu toată dragostea cuvintele renumite ale constituției elvețiene din 1798: »luminația e mai presus de bunăstarea noastră». Dar cu toate, că suntem pătrunși de valoarea ei, trebuie să constatăm, că în Ungaria totuși stările în aceasta privință lasă mult de dorit. Cu oare care amărăciune trebuie să constatăm, că pe deoparte marea sărăcie a țării noastre, pe de altă parte colosalele jefite aduse pentru militarism ne-au adus în o așa situație, încât ne lipsesc condițiile materiale, ca în Ungaria să putem face de prezent politică de-o concepție mai înaltă pe terenul instrucției publice.

De altfel aceasta a accentuat-o și dl ministru de instrucție publică în vorbirea sa. Ne lipsesc mijloacele; guvernului pe acest teren îi sunt legate mâinile; astfel nici eu nu vă voi molesta cu o politică de o concepție mai înaltă pe terenul instrucției publice, nu mă voi folosi de mijloacele, ce fac efect, ci îmi voi exprima părerea asupra unei dorințe, despre folosul căreia mă voi strădui să conving atât pe on. Dietă cât și pe dl ministru de instrucție publică. (S'auzim, S'auzim!)

Înainte de ce a-și reveni asupra esenței lucrului, îmi iau voie să fac câteva observări. În săptămânile trecute din o parte ni s'a imputat, că noi formăm un partid confesional. În contra acestei acuze nici n'avem ce să protestăm, căci în partidul nostru sunt rom. catolici, gr. catolici, gr. orientali, protestanți; doar numai o confesiune lipsește din partidul nostru, dar cu timpul și aceea va fi. Deci nu formăm partid confesional. Cu toate acestea, reprezentăm și interesele confesiunilor, căci afacerea confesiunilor este afacere regnicolară și dacă un partid reprezintă interesele vre unei confesiuni, așa cred, că sprijinește interesele țării și vorbește despre o afacere regnicolară. Doar însuși ministerul a cărui buget e la dezbateri, se ocupă și cu afaceri confesionale.

Am spus acestea din motivul, că în partea primă a observărilor mele, mă voi ocupa numai de chestii confesionale.

Îmi iau voie să atrag atențiunea dlui ministra asupra unei împrejurări. În declarațiile ministeriale, dar și în analele statistice, precum și în statistica conscripției din 1900 gr. orientali sunt consecvent luați împreună, de și e știut, că în Ungaria sunt două biserici gr. orientale, de sine stătătoare independente una de alta: ș. a. biserica gr. or. română și biserica gr. or. sârbă. Care deci voeste să studieze cu seriozitate Ungaria din punct de vedere confesional, va trage consecințe ce nu corespund stării faptice a lucrurilor. Bisericile protestante sunt luate corect, separat.

Îmi iau deci voie să rog pe dl ministru ca pe viitor datele referitoare la acestea două biserici să se adune separat, căci biserica gr. or. sârbă are cu totul alte instituțiuni, decât cea gr. or. română. Astfel are mitropoliți deosebiți, capul bisericii gr. or. sârbești e patriarhul din Carloveț, iar a celei gr. or. române, mitropolitul din Sibiu.

Cred că dl ministru va vedea cât de corectă este această observare.

Fac o altă observație, cu ceva mai gravă și ce poate va face rezon în urezii deputați. De un timp încoace, așa de vre-o 5, 6 până 10 ani am observat, că în anualele statistice, în dispozițiile ministeriale, biserica gr. or. română e numită consecvent biserica gr. or. valahă.

Această numire e în contradicție cu dispoziția legii. Vă voi convinge, că această numire nu-i legală, ci chiar ilegală. În Ungaria nu este biserică gr. or. valahă, ci numai biserică gr. or. română. Dela 1868, de când e constituția în țară, nicio lege n'a numit biserica gr. or. română de biserică gr. or. valahă. (Citește legile despre această numire.)

Eu nu voesc să fac capital din aceasta, căci

numirea de valah, nu e nimic dehonestător. Nu vreau să cred, că statisticele se fac cu gând de a ofensa, dar nu înțeleg motivele, de ce să adoptăm această numire, când se face cu scop de a șicana. (Strigăte: De ce nu?)

Pentru că în lege »român» e numirea. (Zgomot. Prezidentul sună). Pretindem să rămâneți la aceasta numire și să vă țineți de numirea legală.

Acestea sunt observările ce mi le-am făcut, ca introducere la vorbirea mea. Revin acum asupra proiectului de buget. Asupra administrației centrale voi face câteva reflexiuni. (S'auzim. S'uzim!) Pentru aceasta în buget e luată suma de 1.226.450 cor. Aici i-se face cea mai mare nedreptate bisericească gr. or. române. Ca să fiu mai bine înțeles, voi citi câteva date statistice. După acestea în 1904 au fost parohii rom. catolice, 3231; pe teritoriul episcopiei Eperješului și a Muncaciului, gr. catolice, rutene și maghiare 578; gr. catolice române 1529; gr. or. române 1863; gr. or. sârbe 271. Biserica gr. or. cuprinde în sine de tot 2113 parohii matre, cea evangelică 894, cea reformată 2010, cea unitară 109, și cea izraelită 555.

În 1904 preoți de sine stătători au fost: rom. cat. 2764, gr. cat., ruteni și maghiari 313, gr. cat. români 1025, gr. or. sârbi 193, gr. or. români 1786. Gr. or. de tot au fost 1985. Evanghelici 882, reformați 1967, unitari 109, rabineri 391.

În 1904 raportul școalelor confesionale în procente exprimat era următorul: rom.-cat. 32.15%, gr.-cat. 12.14%, reformate 11.31%, gr.-or. 10.57%, evanghelice 8.26%, izraelite 2.09%, unitare 0.22%.

Din aceste date statistice se poate vedea, că biserica gr.-or. atât în ce privește parochiile matre cât și a preoților de sine stătători, dar mai ales în ce privește școalele confesionale, urmează imediat după biserica rom.-cat., atât ca număr cât și ca însemnătate.

Cu privire la școale, lucrul se vede și mai lămurit, căci raporturile ministeriale spun, că după cele ungurești, mai multe, 2339 sunt școli cu limba de propunere românească.

În administrația centrală a ministerului de instrucție publică sunt aplicați 2 secretari de stat, 6 conzilierii ministeriali, 10 conzilierii de secție, 11 secretari, 9 vice-secretari și 8 concepști, de tot deci 46 de oficanți.

Dar în oficiile mai înalte din ministerul de instrucție publică nu e aplicat nici un român gr.-or. (Strigăte: Cum să nu!).

Prezidentul: Liniște!

Valile Goldiș: Nu voesc să spun că ar fi justă acea pretențiune ca naționalitățile în raport cu numărul lor să fie reprezentate în toate oficiile. Să mi-se dea însă voie, on. Dietă, că totuși e îndreptățită dorința, ca biserica, care îndeosebi prin proiectul despre regularea salariilor învățătoarești e în cea mai strânsă legătură cu ministerul de culte, în oficiile mai înalte ale ministerului ce se ocupă cu acestea afaceri, să fie reprezentată măcar prin un fiu al ei. Cred, că dintre 3 milioane de români, doar se va găsi un patriot. (Sgomot, prezidentul sună). Ar fi foarte trist, când s'ar crede, că pentru aceea nu se aplică acolo nici un român, căci între 3 milioane de români nu se găsește nici om cult, care să poată ocupa rangul de consilier de secție, sau consilier ministerial și tot odată să fie și patriot.

În șirul majorității încă sunt gr. cr. români și doar sunt cunoscuți de atari patrioți, încât în adevăr se pot mândri cu patriotismul lor. Poftiți aplicații pe aceia, și ori și cât vor fi ei dușmani partidului nostru, noi vom fi mulțumiți cu ei, căci nu pretindem, ca dintre noi să alegeți pe cineva.

Dl ministru de culte, care nu odată a dat probă despre cultura europeană, ce-o are, va înțelege vorbele mele, căci în ministerul de culte afacerile confesionale sunt concrezute unor oameni, cari nu se pricep de fel. Nu însă din reavoință, căci nici pe lângă cea mai mare bună voință nu poate să refereze temeinic despre instituțiile unei confesiuni, dacă nu le cunoaște din fir în păr, dacă nu cunoaște modul de gândire a poporului respectiv, psihologia lui, precum ar ști cine le cunoaște toate aceste.

E acesta un gravamen vechiu față de biserica gr.-or. română. Forurile competente au intervenit de mai multe ori la ministerul de instrucție publică, ca să se numească acolo om gr.-or. român, care să aibă influință la aranjarea afacerilor și în care, firește, guvernul să se poată încrede.

Revin acum asupra altui gravamen față de biserica gr.-or. română. (Ilaritate). D-nii deputați, se

înțelege, rād la acestea, căci nu vă doare. Dar pe noi ne doare. Vă rog numai la una, ca durerile fiestecăruia să le ascultăm cu bărbăția cuvenită (Aprobări).

Înainte de-a reveni însă asupra acestui gravamen, îmi iau voie să vă înșir câte-va date statistice, căci numai așa pot să fac lumină clară, asupra spuselor mele. După conscripția din 1900 poporul din țară după confesiune s'a împărțit în modul următor: rom.-cat. 8.198.497, reformați 2.427.232, gr.-or. 2.191.199, gr.-cat. 1.841.272, evanghelici 1.250.560, izraeliți 831.102, unitari 68.857.

Și în acestea conspecte gr.-or. sunt luați împreună, ca și în rapoartele anuale statistice. M'am interesat de afacere și din datele congresului din Sibiu am aflat, că numărul creștinilor gr.-or. români e de 1.738.896. Să vedem cum ajută guvernul aceasta biserică și plângerile întru cât au bază. Reformați și luterani sunt în țară 3.686.092 deci 21% gr.-or. 13%. Din ajutorul de stat bis. gr.-or. capătă de tot 200.000 cor. iar reformații și luteranii 3 milioane cor. Deci de zece ori mai mult decât s'ar cuveni după raportul numeric. (Sgomot). Gravamenul e și mai învederat, dacă luăm în socoteală numai bis. gr.-or. română. Ea capătă 98.000 cor. ajutor de stat, și anume: metropolia din Sibiu 50.000 coroane, dieceza Aradului 20.000 coroane iar cea din Caransebeș, 18.000 cor. E de observat, că din cele 30.000 cor. ce se dă pentru dieceza Aradului, se detrag deja de 10 ani, câte 6000 cor. anual, sub titlul de leafă pentru oare-care catichet din Timișoara, ce însă n'are nici un înțeles, căci biserica nu capătă ajutor pentru scopuri de catichisare.

1.738.896 de suflete române, capătă deci un ajutor anual aproximativ ca jidanii, cari în buget figurează cu un ajutor de 92.000 cor. Căpătăm mai puțin decât 68.551 unitari, care se împartășesc de un ajutor de 115.800 cor. (Strigăte: Sunt buni patrioți!)

Sunt în deplină convingere, că dl ministru văzând că acestea gravamene sunt adevărate și că dorințele noastre sunt juste și drepte va afla modrul să le lecuiască.

Nu trebuie trecut cu vederea, că cea mai mare parte a poporului român aparține bisericii gr. or. și e învederat, că doar nici un popor nu stă în așa strânsă legătură cu biserica sa ca și cel român. Dacă dl ministru va sana plângerile bisericii gr. or. și gr. catolice române, ce nu va costa mari jefite, îl asigur, că și poporul român îi va fi recunoscător; se va întări în poporul român convingerea, că în aceasta țară fieste căruia i-se dă ce i-se cuvine, și atunci și poporul român se va purta cu aceiași dragoste față de patrie și de stat. (Mișcare în stânga și în stânga extremă. Prezidentul sună).

Cred, că e în interesul guvernului, ca să aducă pe cetățeni în legătură cât mai strânsi cu patria și instituțiunile ei. (Aprobări în mijloc).

În câteva cuvinte trebuie să fac amintire și despre știință, căci și aceasta aparține instrucției publice. Și în adevăr, în țara noastră nu prea este știință, on. Dietă, și aceasta ne servește spre marea durere.

O voce (din stânga): Aceasta o spui numai dta!

Vasile Goldiș: On. dn deputat zice, că aceasta numai eu o spun. Îmi voi lua voie să citesc referitor la aceasta un articol de fond din organul cel mai de frunte al coaliției. (S'auzim!) »Budapesti Hirnap» scrisese în vară următoarele: »Să aruncăm o reprivire asupra așa numitei literaturii științifice. E bogată literatura noastră didactică; îndeosebi profesorii nostri dela școlile medii au produs o atare literatură, ce la alte popoare abea se găsește, dar cărțile școlare n'au nici o valoare.

»Dacă voim să facem scrutări științifice în ori care ram al științei, vom observa în mod uimitor, că afară de limbistică și istoria patriei, nu ne putem folosi de produsele științifice maghiare, ci trebuie să răcurgam la limbă străină». (strigăte în dreapta: Cea românească!)

Aceste vorbe corespund adevărului. Și să-mi credeți, că aceasta o pot constata numai cuprins de durere și mi-ar plăcea foarte, dacă viața publică maghiară ar fi pătrunsă de spiritul științei, căci atunci în jurul dreptății s'ar da luptă numai cu armele științei și îndeosebi noi, minoritatea, care în adevăr credem în dreptatea cauzei sfinte ce servim, am fi scutiți, ca în contra noastră să

întrebuințați și altfel de arme decât cele ale dreptății și științei (sgomot).

Lengyel Zoltán: Da, dar reciproc!

Vasile Goldiș: M-aș foarte bucura deci, dacă viața științifică maghiară ar lua dimensiuni tot mai mari. (sgomot).

Markos Gyula: Nu noi lucrăm contra voastră, ci voi contra noastră! (sgomot!)

Prezidentul: Rog pe dl deputat Markos, să nu conturbe pe orator!

Lengyel Zoltán: Aici în lăuntru vă place să jucați rolul mielului! (S'auzim! s'auzim! Prezidentul sună.)

Vasile Goldiș: Dacă astfel s'ar schimba relațiile, atunci în adevăr am putea să discutăm sine ira et studio. (sgomot.) E interes obștesc ca să atrag deci atențiunea dlui ministru și asupra acestui lucru. Și regret din cale afară, că în acea monumentală vorbire chiar despre aceasta n'a făcut dl ministru nici o amintire (sgomot.)

V. Goldiș: On. Dietă! Prima cauză a acestor stări e, că în Ungaria dreptatea nu-i prea iubită.

Somogyi Aladár: Vorbește numai despre D-ta! (S'auzim! S'auzim!)

Vasile Goldiș: Căci știința e dreptatea, știința-i natură. Cum să iubim deci știința, dacă nu iubim dreptatea? (Sgomot mișcare).

Prezidentul: Liniște, dlor deputați!

Vasile Goldiș: Numai zilele trecute am auzit din partea unui om maghiar, care are chemarea să se ocupe cu știința, spunând cu voce tare, că gândul maghiar e mai presus de gândul științific. (Sgomot)

Aceasta-i o propoziție fără înțeles, căci e cu neputință, că gândul maghiar să fie în contradicție cu spiritul științei...

Barabás Béla: Pâinea mai nainte apoi friptura!

Vasile Goldiș:... căci aceasta ar fi în contradicție cu dreptatea și cu legile naturii, ce contra legii nu întrebunțează nici un fel de frază.

Arată cum știința în Ungaria nu se poate dezvolta, căci și tinerimea universitară e eschisă de-a cerceta universitățile străine. Mișcarea științifică se poate vedea în ziarle periodice. Din datele statistice din 1900 se vede, că în Ungaria erau 598 foi periodice, se înțelege în tot felul de limbi, iar în 1904 în Ungaria veneau din străinătate 1569 foi periodice.

Lengyel Zoltán: Da, în câte un exemplar.

Vasile Goldiș: Atunci nu-i fidel anuarul datelor statistice.

Lengyel Zoltán: Înaintea străinătății, înaintea României voiești să ne presinți, ca pe un popor sdeanță. (Sgomot)

Prezidentul: Nu întrerupeți pe orator, căci e contra regulamentului.

Lengyel Zoltán: Asta-i denunțare în afară.

Vasile Goldiș: Academia maghiară are chemarea să răspândească știința; dar ni-e cunoscut tuturor, că activitatea acestei academii se mărginește aproape la traduceri din limbi străine. Academia capătă dela stat un ajutor de 90.000 cor. pentru perfecționarea științei, și cred on. Dietă, că dl ministru ar proceda corect, dacă ar face posibil cumva, ca să împrietenească academia maghiară cu știința. (Zgomot).

Spune apoi, că instrucțiunea dela universități lasă mult de dorit. Citește din »Budapesii Hir.« un articol, în care se spune, că universitatea a ajuns un fel de grad, de unde profesorii încearcă a-și face carieră politică, intrând întâiu în Dietă și de acolo se îndreaptă spre ministere, devin secretari de stat ba chiar și ministrii. Invățământul universității trebuie reformat.

După ce cere a treia universitate pentru Arad, trece asupra afacerilor școalelor medii. Rectorul universității din Budapesta, dr. Henrich Gustáv, a declarat în o vorbire, că din școalele medii tinerii ies cu pregătiri atât de slabe, încât nu sunt în stare să-și continue studiile universitare.

Această declarație competentă trebuie să ne pună pe gânduri, și să ne întoarcem privirea asupra învățământului din școalele medii. Să căutăm cauza. Prima cauză e, că candidatul de profesor nici odată nu învață la universitate, ce ar trebui să propună și cum ar trebui să propună. Eötvös Loránt, profesor universitar a zis, că 90%, dintre candidații de profesor ar trebui trântiți, dar sunt necesități să treacă 80% ca să poată îndeplini locurile vacante.

A doua cauză este, lipsa de control a oamenilor de specialitate. Ce se întâmplă în astfel de

împrejurări? Dacă prim-directorul se pricepe la limbi, profesorii de sub stăpânirea sa pun mare pond pe acestea studii, iar față de celelalte nu-și împlinesc datoria, căci ș'asa n'are cine să-i controleze.

A treia cauză e numărul cel mare al elevilor. Nici în o țară maximul pentru o clasă nu e așa mare, ca la noi. Până când în Franca maximul e 40—35—30, până atunci la noi e 60. Se înțelege că între astfel de împrejurări nu poți ajunge la nici un rezultat. Trebuie făcut capăt acestor țări, nu așa însă, că vom înmulți școlile medii, căci acestea deja până acum sunt prea multe, ci trebuie delăturate cauzele, ce determină tinerimea să cerceteze numai gimnaziul. Intre multe cauze locul întâi îl ocupă legea de calificare. Când școala civilă nu e calificată pentru nimic și când gimnaziul e calificat pentru ori și ce, e lucru firesc, ca părinții să-și dea copiii în școlile gimnaziale. Eu nu înțeleg însă de ce trebuie să aibă examen de maturitate micii oficanți, când poate să-și facă datoria și atunci, când au terminat școlile civile. (Aprobări).

Dupăce mai arată și alte cauze, cum d. e. se dă dreptul de voluntar numai celor ce absoalvă gimnaziul, cum studenții sunt prea îngrămădiți cu studiile, căci orele sunt puține, și ei trebuie să învețe acasă, vorbește despre școlile elementare. Atrage atențiunea d-lui ministru asupra unor abuzuri, ce probabil se fac fără știrea lui. Articolul de lege XXVI din 1893 despre leafa învățătorilor nu e aplicat corâspunzător literelor și spiritului legii. De un timp ministerul aplică legea așa, că unde este școală de stat, acolo nu dă nici un ajutor școalei confesionale, ori are nevoie de el ori nu.

Tot așa se aplică rău alineatul 10 din aceea lege. În 1893 s'a staverit venitul ce-l capătă învățătorul dela comunele bisericesti și politice. Dar sunt comune, cari de-atunci au sărăcit și nu pot da învățătorului leafa statorită atunci. Cer deci ajutor dela stat, ce însă nu-l capătă explicându-se fals legea. Atrag atențiunea d-lui ministru asupra acestor lucruri mai mari nedreptăți ce se fac cu darea suplimentară de 5% și cu averea fondului școlar. Legea prescrie, că dacă în o comună confesiunea susține o școală, și dacă pentru susținerea școlii plătește o dare de 5% atunci nu-i ertat să fie îngreunată cu mai multă dare (Citește legea).

Arată cum se face abatere dela această lege și școlile confesionale sunt îngreunate cu dări mari, mai ales unde sunt și școli comunale, căci și darea pentru acestea o plăsc cele confesionale. Aduce o pildă. Parochia gr.-or. română din comuna Toracul-Mare a plătit dela 1889 începând pentru susținerea școalei comunale 15.919 cor. când școalele ei au fost îngreunate cu o dare suplimentară de 20%.

O voce: (Din stânga) Unde-i aceea comună?

Vasile Goldiș: În comitatul Torontal. Tot acolo credincioșii noștri din Valcani contribuiesc cu 30% pentru susținerea școalei comunale, când pentru a lor plătesc 25%. Se înțelege, oamenii cari sunt aplicați acolo, nu cunosc legile. Nimeni nu se interesează și nu știe nimeni, ce nedreptate se face. De-aici provin multele nemulțumiri.

Tot așa se întâmplă și cu fondul școlar. Legea din 1868 spune lămurit, că acolo unde nu este școală comună sau de stat, acolo venitele din averea fondului se întrebunțează pentru ajutorarea învățătorilor sau școlilor confesionale.

Imi iau voia a atrage atențiunea on. ministru de culte, că aceasta lege în multe locuri nu se execută.

De patru-cinci ani dela multe școli s'au detras dreptul de-a întrebunța averea fondului. Ca să vedeți ce fel de documente reale întrebunțez, amintesc aici, că în comitatul Arad, în comuna Cuvin sau Groși sau Cicir antistia comună a adus la cunoștința comunei bisericesti, că-i detrage întrebunțarea averii fondului. Acesta-i atentat contra intereselor instrucției publice.

Arată apoi că planul de învățământ e rău întocmit, și nu se poate aplica cum trebuie.

Vorbește în sfârșit despre viața religioasă și biserică. Ministrul vede în culori foarte frumoase starea religioasă a țării, când zice, că un creștin trece dela o religie la alta nu pentru că ar fi ne-religios, ci chiar pentru marea lor religiozitate au devenit, bapțiști, nazareni, și membrii alor altfel de secte. Lucrul nu stă așa, aceștia au părăsit religia lor pentru că de fapt, n'au fost reli-

gioși. E fapt, că în Ungaria sentimentul religios slăbește zilnic.

Și autoritățile administrative în loc să pună stavilă acestor curente, le dă teren liber. Pretorii și pe notarii credincioșii bisericei noastre îi îndeamnă să treacă la astfel de secte crezând, că dacă se vor lăpăda de religia lor, îi va putea mai ușor direge. (strigăte! Maghiariza!) Nu cred, că guvernul de instrucție publică, ar vrea să maghiarizeze cu forța. E fapt însă, că administrația pe atari oameni îi ia sub oblăduirea sa.

În declarațiile ministrului nicăiri nu se face amintire despre concubinate. E un mare pericol social acesta, doar cel mai primejdios pentru întreagă țară și acesta se lățește mai ales în părțile sudice. E acesta un rău, cu care trebuie să ne ocupăm și se aflăm modalitățile pentru a-l stărpi, căci demoralizează. Moralitatea să fie baza adevăratului patriotim, a adevăratei iubire de patrie căci iubire de patrie fără moralitate nu poate să existe (Aprobări).

Scandal mare în Dietă.

Interpelarea dlui dr. Vlad. — Burdia cumpără „Poporul Român“. — Serviciile joshnice. — Magistratura în politică.

În ședința de Luni dl Vlad a tras masca de pe guvern, l-a dat gata pe Burdea și a arătat în toată goliciunea pe Polónyi, dovedind cum s'a folosit de magistratură pentru interese politice.

Iată vorbire a dlui Vlad:

Dr. Aurel Vlad: Domnilor deputați! Votarea indemnității fiind o chestiune de încredere, va trebui să mă ocup de ea din punctul acesta de vedere. Declar deci din capul locului, că neavând nici eu nici prietenii mei încredere în guvern, răspingem proiectul. (Mișcare).

Dlor, guvernul a primit însărcinarea de a repara continuitatea legilor și a dreptului. Vedem însă, că el continuă înainte cu violarea dreptului și cu călcarea legilor, încât nu putem avea încredere în respectul lui de legi. Dlor, dl ministru de interne a spus, că va mulțami popoarele nemaghiare, dar va prizoni în chip neinduplecat pe agitatori. (Așa-i!)

Credeți că ne speriați cu astfel de amenințări? Nici decum. Ba chiar îndrăznesc să afirm, că guvernul nu-i în stare să mulțamească poporul, căci el este un guvern aristocrat. Un astfel de guvern nu va putea să mulțamească dorințele mulțimei. Mai curând vom putea mulțami noi poporul cu politica noastră radicală democrată. În zadar roștiți, dlor ministri, discursuri frumoase și în zadar veți spune, că temeți poporul cel pacinic de agitatori. Poporul »pacinic« vede că la colonizări, mai cu seamă în comitatele Caraș-Severin și Timișului, îi luați pășunile și pământul și-l dati coloniștilor străini.

Într'o interpelare precedentă am afirmat, că dl ministru al justiției întrebunțează magistratura pentru scopuri politice. Dl ministru al justiției mi-a răspuns într'un ton îngâmfat, iar dl prim-ministru a tăgăduit, spunând, că am atins în mod bădăran reputația politică a unor oameni cinstiți. Dânsul ar face bine să măture la ușa sa proprie.

După ce face istoricul improcesurii dlui Birăuțiu și cum dl Polónyi nu l-a scăpat decât după intervenirea dlui Burdea, urmează:

Sa întâmplat însă că dl Constantin Burdea (*Voci:* Burdea Szilárd!), Constantin Burdea, (*Voci:* Szilárd! Dr. Al. Vaída: Fie și Szilárd!) a dat târcoale acestui om și i-a propus să-l primească tovarăș la tipografie. (*Voci:* Dovedește). Am documente și acte la mână și dovedesc. Dl Burdea i-a făgăduit în schimb că va casa procesele și-i va da o sumă de cumpărare de 14000 cor. și o subvenție anuală de 10000 cor. El a predat 9910 cor. redactorului.

Indată ce a încheiat Burdea cu dânsul contractul a zis, acesta e redactorul nostru și a dat o rugare ministrului ca procesele să fie casate zicând cum putem noi proceda cu omul acesta, care e omul nostru? Și îndrădevăr procurorul a primit ordin, ca să caseze procesele, ceea-ce de fapt s'a și întâmplat la pertractare. Cred, dlor că justiția și prigonirea prin procese politice încă nu se pot întrebunța, ca să punem revolverul la pieptul cuiva, ca prin bani și alte promisiuni să

...nim pe respectivul, pentru ca să-și schimbe
...vingerea sa individuală.

Molnár Albert: Să reziste! (Sgomot).
Aurel Vlad: Că aceasta s'a întâmplat de fapt
ca, că ziarul acesta, a cărui cauție am depus-o
în su-mi și încă și acum e depusă pe numele
eu...

O voce în dreapta: Așa! Apoi asta te doare!

Aurel Vlad... a fost câștigat de fapt pentru
politică guvernului, pentru dovedirea acestui fapt
a provocat la scrisorile scrise cu mâna proprie ale
Const. Burdia, dintre cari într'una — române
— e scris, că (cetește) « am fost la A. — a
sta e Ábrányi Kornel — mi-a pus la dispoziție
arta întâi a subvenției ». Aceasta a amintit-o în
risoare sa din 3 August. Iar într'o epistolă de
ai târziu zice Burdia următoarele: »M'am in-
mat Duminecă în Budapesta, că subvenția asea
poate ridică, care și-s'a pus în vedere, și 'ți
preda-o«.

Ce-a promis Cost. Burdia, cum a abătut de pe
ea sa pe acest om? I-a zis nu trebuie să te
nimbi, ai să fii numai nițel mai moderat; cu
mijloace mai moderate vom obține rezultate mai
buni (Strigăte în stânga: Aceasta e adevărat).

Eu însu-mi recunosc, lucrul acesta, dar nu cu
mijloace de cari se folosește Burdia, sau prin
mijlocirea sa, guvernul. Eu conced: dacă voim să
înțelegem trebuie și noi și D-Voastră să lu-
ăm cu mijloace mai moderate, dar nu prin mi-
șire și corupție, căci prin aceasta nu vom re-
uși nici odată chestiunea.

A zis deci Burdia, că nu trebuie să se schimbe,
numai de formă să scrie mai moderat și bie-
tul om care a stat năntea pedepsei maximale a
unei procese, care ar fi ajuns în ruină materială,
dacă s'ar fi aplicat pedeapsa, s'a prins în joc și
consilierul acela de curte, *acel pezevenchi politic*
(keritő) a zis... (Mare sgomot și mișcare. Stri-
gate în stânga. La ordine! La ordine. Trebuie
reținut la ordine).

Nagy György: Titlurile proprii le aplică la
sine. (Sgomot).

Președintele (Sunând): Pentru expresiunea
deopotrivă în parlamentul acesta și care bănu-
ie fără temei pe un deputat, te chem la or-
dine. Dacă urmași și mai departe așa, vă retrag
votul (Aprobări). Scaunul prezidențial îl ocupă
Bukowsky).

Aurel Vlad: Cu un cuvânt a zis, că nici n'are
nevoie să îndeplinească *serviciu politic prea jos-*
... Urmarea a fost, că Burdia, care se da de
mul intim al ministrului de interne Andrásy
ii e mâna dreaptă în chestiile naționalităților,
a dat îndrumare redactorului, ca șef redactorul
eu, ca după-ce atât mandatul din Lugoj cât și cel
în Bocșa va fi nimicit — se vede că dl Burdia
știut bine, ce va face judecătoria — tre-
buie să agite pentru Weisz Gyula. Aici e o altă
risoare a lui Burdia, în care îi dă de știre dlui
redactor, că va fi citat telegrafic la Lugoj, ca mar-
tor în cauza petiției date contra mandatului de
polo; »nainte de a plecă acolo ca martor, de-
ce — vino mai întâi la mine, ca să ne vorbim«.
Cu un cuvânt, Burdia îi dă ordin. Aici e epistola sa
scrisă cu mâna-i proprie, în care între altele îl
urmează, să facă mărturisiri după placul lui Bur-
dia. (Se naște zgomot în jurul frazei »să ne vor-
bim«; se pune la îndoială că fraza aceasta ar
fi înțelesul de *confătuire*).

Zakariás János: Aceea înseamnă? (Sgomot).

Preș. (Sunând): Vă rog să nu vă ocupați de
scuții filologice, la ordinea zilei e indemnitatea.

Dr. Aurel Vlad: Cred că știu mai bine ro-
mânește decât dl Zakariás. Atunci omul acesta a
legat de seamă pe ce cale vrea să-l momească
Burdia. Căci i-a cerut niște servicii necinstite.
Faptul că procesele cari întâi au fost menținute,
pe urmă dupăce dl Burdia cumpărase foaia,
procesele au fost casate, faptul acesta dovedește
nepede că dl ministru a întrebuintat magi-
stratura pentru scopuri politice. (Așa-i! pe
câncile naționaliste).

Mai de mult astfel de lucruri, ca un ziar să fie cum-
prat de un deputat, un membru însemnat al guver-
nului, nu s'au pomenit. După cele spuse de mine
veți fi convinși, că nici mandatele din chestiune
vor fi judecate și validate după dreptate, cel
în aceasta se pare după documentele citite.

Zakariás János: Nu bănuie curtea dinainte.

Vlad: Dl Burdia a făcut lucrul acesta. Ace-
a-i un lucru imoral din partea unui de-
putat și consilier de curte.

Sunt curios cum îl vor executa deputații gu-
vernamentali cari țin mult la morală și între cari
mulți sunt membri în cazinul național. (Sgomot).
Am depus eu cauția acestui ziar și cred că o
astfel de încercare de-a murdări reputația unui
ziar... (Sgomot). Vă pot citi și contractul!

Președintele: Vă rog să vorbiți la obiect.

Vlad: Nu-l citesc. Dar reputația guvernului
este interesată. (Voci: Guvernul nu se teme!) Nu
zic guvernul întreg. Dar dl Burdia s'a dat drept
omul guvernului și a făgăduit o subvenție, iar
dl ministru de justiție a casat procesele, deci gu-
vernul are legături cu această afacere. Cred că
nu putem luneca ușor peste o astfel de afacere.
Propun deci ca guvernul să depună toate actele
referitoare la această afacere pe masa camerei.
(Contraziceri.) Cred că pe calea asta chestia na-
țională nu poate fi dezlegată. Este ciudat sub gu-
vernul, care proclamă sanarea și curățirea mora-
vurilor publice, să se întâmple astfel de lucruri
cari compromit și otrăvesc spiritul public.

*Anunț totodată și un caz de incompatibilitate
al dlui Burdia, care este și deputat și și preșe-
dinte al comunității de avere din Caransebeș.*
Postul acesta din urmă îl pune în situația atâr-
nătoare de guvern.

Vă rog să luați aceasta la cunoștință.
Resping proiectul. (Aplauze pe băncile națio-
nale.)

Tot în ședința de Luni a vorbit și dl *dr. Ioan
Suci*, combătând cu energie politica șovinistă a
guvernelor maghiare.

D-sa a stăruit îndeosebi asupra prigonirilor la
cari sunt expuse zările românești, ale căror pro-
cese politice se judecă la curțile cu *jurați unguri*.

Arată de asemeni pe larg că parlamentul actual
nu este expresiunea voinței poporului, ci repre-
zintă interesele clasei bogătanilor. Protestează că
Ungurii nu se mulțumesc să fie întâi în țară, ci
vor să stăpânească asupra celorlalte neamuri.

Ungurii vor să ne ia, a zis, limba, guvernul
prigonește pe naționaliști și sprijinește pe rene-
gați. Numai așa un *fost polițist* (Moldován Ger-
gely) a ajuns profesor *universitar* iar un *fost
calfă de măcelar* (Burdia), *consilier de curte!*

Rakovszky îl admoniază pentru cuvintele din
urmă.

În cuvinte calde arată alipirea poporului ro-
mân pentru fruntașii săi, dovedind astfel că nu
se poate susține — cum a făcut-o Andrásy —
că poporul nu urmează politica deputaților săi,
ci toți suntem una. Dovadă că guvernul nici nu
poate face spărtură între noi.

De peste săptămână.

Socotelile expoziției. Buletinul oficial al
expoziției ne dă următoarea situație financiară
până la 28 Septembrie:

La această dată totalul cheltuelilor se ridică la
4,665.170 lei 42 bani, pe când totalul încasărilor
se ridică la 1,165.664 lei 80 bani.

Iată cum se repartizează suma cheltuelilor pen-
tru lucrările publice mai importante:

Construcțiunea palatului artelor 621.232 lei 75
bani; arenele române 324.000 lei; pavilionul re-
gal 277.169 lei 45 bani; pavilionul industriei
142.739 lei 10 bani; pavilionul minelor și carie-
relor 172.294 lei 10 bani; pavilionul agriculturii
111.893 lei 20 bani.

Exproprieri de terenuri 289.915 lei 35 bani;
plata personalului 202.055 lei 27 bani; facerea
parcului 314.068 lei 67 bani; facerea lacului
107.058 lei 47 bani.

Pentru construcția luptelor navale, Toboganu-
lui și pentru Waterchute 134.070 lei 05 bani.
pentru instalarea lumii electrice 347.370 lei.

Lucrarea grotelor și cascadeelor 85.330 lei 75
bani; cheltueli generale 49.739 lei 13 bani.

Pentru venituri, suma cea mai mare de 450.000
lei a produs-o concesiunea loteriei și intrarea în
expoziție a produs până la 28 Septembrie lei
295.223 bani 35.

— **Burdia și Birăuțiu.** »Az Ujság« delă 16
c. publică un lung articol intitulat »Scandalul unui
jurnal român«. Arată cele întâmplate la »Poporul

Român« din Budapesta: legăturile d-lui Birăuțiu
cu dl Stanca, cum a scăpat de cele trei procese,
cum drept preț al intervenirii sale, dl Burdia a
vrut să pună mâna pe ziar, i-a și dat d-lui Birău-
țiu mii de coroane, dar în cele din urmă a inter-
venit dl dr. Vlad, care din însărcinarea deputa-
ților nostri a intrat el în negocieri și pentru a
asigura proprietatea »Pop. Român« pe sama clu-
bului național român, a dat d-lui Birăuțiu bani
și a cumpărat foaia.

»Az Ujság« povestește textual:

»Birăuțiu a luat banii dela Vlad nainte cu două
săptămâni și însoțit de avocatul seu dr. *Bedő
Mór* s'a dus la Burdia, să-i înapoieze banii.
Burdia văzând că Birăuțiu a stricat contractul și
vrea să-i înapoieze banii, s'a indignat grozav.

— Șarlatanule, i-a zis, o să-ți arăt eu ție, și nu
a vrut să primească banii. *Ci a doua zi a făcut
arătare la poliție contra lui Birăuțiu pentru în-
șelătorie.* Acesta a și fost citat pe azi la poliție
de căpitanul *Marinkovich*, dar căpitanul a fost si-
lit să-l lase liber, pentrucă Birăuțiu a declarat că
nu a vrut să înșale, deoarece vrea să-i deie lui
Burdia banii îndărăt. Banii au și fost depuși la
judecătoria de avocatul dr. *Bedő Mór*. Căpita-
nul de poliție *Marinkovich* a ascultat azi și pe
Burdia și pe mâne a citat și alți martori. *Burdia*
e supărat, pentrucă Birăuțiu, pe care l'a scăpat
de procese, l'a păcălit. Iar Birăuțiu e fericit, că
nu va avea procese și în foaie va face iarăși
vechea politică«.

— **Altul la rând!** În ziua de 15 Dec.
s'a dezbătut la curtea cu jurați din Timi-
șoara procesul pornit împotriva învățătoru-
lui *Daniel Ilicescu*, pentrucă la 25 Aprilie
însoțind pe dr. *A. Cosma* candidat de de-
putat în cercul Făgetului, în comuna Sur-
ducul-mic a ațâțat împotriva ungarilor. Cu
adevărat d-sa a apostrofat numai pe ovreiu
Singer Jenő din Surduc, care-l întrerupsese
când *îndemna pe români să fînd cu ro-
mânii*. A spus să nu asculte de ovrei, cari
vin în sat cu fluerița și se îmbogățesc în
câțiva ani.

Curtea, presidiată de *Salacz Béla*, fiind
procuror *Vaniss Dezső*, jurații toți unguri,
iar apărător *Szuló Ernő*, a osândit pe acu-
zat pentru ațâțare contra confesiunii la 14
zile temniță și 20 coroane amendă.

— **Gimnaziul din Caransebeș** începe să
preocupe zilnic pe »patrioții« din Banat. Astfel
în numărul său delă 15 c. »Temesvári Hirlap«
publică o corespondență, scoțând la iveală că la
gimnaziu va fi obligator și studiul limbii române.
Și lucru curios: nu strigă că e batjocorită cul-
tura și nația maghiară, nici că s'a tradat țara —
dacă se va învăță și limba românească. Numitul
ziar cere numai un lucru: »Orașul să fie păzit
de contra-banda agitațiunilor daco-române«.

Pentru care sfârșit, zicem noi, d'odată cu des-
chiderea gimnaziului să se întemeieze acolo și o
cazarmă de — *finanți!*

— **Oameni, nu tufă.** În vorbirea sa de Joi
deputatul român *V. Goldiș* arătase cât de mult
șovinismul exclusivist îndepărtează statul ungar
de adevărata cultură. A doua zi a vorbit un
Simkó Feri oare-care. Între altele, el s'a plâns:
»Direcția din străinătate ne-a spurcat întreaga
viață culturală. Influența se poate simți și în ce
privește instrucția *desemnului*. Modernismul d'acum
în instrucția artistică însemnează a pune cu cracii
în sus mintea sănătoasă«.

Vorbește *Simkó* din experiență proprie: el în-
tr'adevăr stă pe moalele capului, altfel n'ar vorbi
asemenea stupidități! Auzi: curata viață culturală
maghiară a fost spurcată de curentele culturale
din apus! Ceeace se observă și la — *desen!*
Într'adevăr, s'au stricat rău artiștii »patrioți«: nu
toți desenează... *tulipan!* Trebuie închise școlile
de arte cari se abat dela programul — patriotic.

Dar nu s'a isprăvit cu atâta prostie, ci d'alde
Simkó îi pune vârf prin următoarele »*kiszolás*«-
uri patriotice:

»Este a se atribui șovinismului nostru slab, că
în școlile elementare tot se mai învață limba
germană!«

Pe semne Simkó numai atunci se va simți șovinist tare, când va declama »Talpra magyar« în — balamuc!

— **Congresul liberal.** *La congresul liberal care s'a deschis Duminică în București sub prezidenția dlui Sturdza, iau parte 154 foști deputați și 94 foști senatori, apoi mulți foști prefecti și primari, precum și alți fruntași ai partidului. În vorbirea sa de deschidere dl Sturdza a accentuat necesitatea organizării în provincie.*

— **Hirotonire.** *P. S. Sa Episcopul diecezan, a hirotonit întru preot, pe Nestor Popa, ales preot în Tinca, iar întru diacon pe Alexandru Teaha, ales preot în Leasa.*

— **Din Caransebeș** primim următoarele șire interesante:

»Publicul român a fost surprins mai lunile trecute cu un fel de apel în care domnii dr. E. Daian, Teodor Câmpian-Prigor, dr. P. Ionescu și D. Voniga (cine Dumnezeu i-a știut astfel aduna?) făcea cunoscut că vor înființa aici o tipografie și librărie, »Minerva«. Lunile au trecut însă fără ca din tipografie să se fi ales ceva. Se vorbește însă că unul dintre cei sus arătați, (ghiciți care?) chiar acum tratează cu dl Burdea pentru înființarea unui jurnal românesc guvernamental. Numai locul nu e încă hotărât unde să apară noul ziar, timpul ar fi: dar de sfintele sărbători«.

Idee n'avem cine dintre cei mai sus înșirați ar fi capabil a face asemenea lucru! Dl dr. Ionescu, nu-s decât puține zile de când a declarat în foaia sa că *nu aprobă politica dlui Burdea*, ci este membru al partidului național. Ceilalți purtători de reverendă, din mai multe motive, nu credem că sunt socotiți chiar de dl Burdea capabili a-i face asemenea servicii politice.

Și totuși, știrea ne-o trimite un caransebeșan care știe ce se petrece pela *comunitatea de avere*, căci d'acolo e vorba să fie dirijată politica guvernamentală română. Dl Burdea și-a pus gând mare: *să stăpânească întreg Banatul*. Zice însă un proverb unguresc: »Ki sokat markol, keveset fog«...

— **Examen pedagogic.** Dl profesor din Brad Traian Suciu, a făcut la universitatea din Cluj examenul filozofico-pedagogic cu succes *laudabil*.

Felicitări!

— **Minciună nesuccesă.** Jocul de cărți nu-i legat nici de timp nici de loc.

Cei bolnavi de aceasta pasiune joacă zi și noapte, în cluburi, cafenele, casine, la răspântia străzilor, pe câmp, chiar și în școală, pe când profesorul își ține prelegerea. Dar încă nu s'a întâmplat cazul, că cineva să joace cărți în staulul de porci. Vasile Jovanov din Satul-nou, a făcut aceasta încercare... S-a dus noaptea pe la orele 10 în staulul lui Jertfa Homolnicean, voind să-i fure porci. Homolnicean s'a trezit, iar Jovanov a luat tâlpășița fără să-i fi putut fura! N'a scăpat însă cu atât, căci Homolnicean l-a cunoscut și în ziua următoare l-a dat pe mâna judecătoriei din Panciova. Aici șiretul Jovanov s'a apărât zicând, că lui nici prin minte nu i-a trecut să fure porcii și că a venit la Homolnicean, fiindcă acesta l-a chemat pe orele zece să joace cărți cu el în staulul porcilor. El a și venit, dar stăpânul n'a fost încă acolo. Judecătoria însă n'a dat crezământ fasonării lui, și l-a pedepsit *la 6 luni închisoare*. Tabla regească din Timișoara a redus sentința *la trei luni*.

— **Scene din dieta croată.** De mai multe zile dieta croată discută asupra adresei. Aproape în fiecare zi starcevicianii se încaieră cu rezoluționistii pe cari îi numesc »maghiaroni«, așa că prezidentul și de câte 2—3 ori este silit să suspende ședința. Invecive ca: »mincinosule, păcătosule, obraznicule«, sunt floare la ureche.

Tomatz, față de propunerea coaliției de a se recunoaște și sârbii ca nație, zice că asta nu-i demnă de »regele croat«.

Grahovatz (președinte) roagă pe toți să nu amestece în discuție pe M. Sa.

Gasparovits. Colegul Tomatz a amintit respectuos de regele.

Elegovits. Trăiască regele, jos Kossuth.

Tomatz. În adresă se pomenește într'una de coroana Stului Stefan, dar de coroana Croației nici pomeneire. Într'o parte Dumnezeu și Croația, în cealaltă Kossuth și voi! (Zgomot).

Babics. Rușine că se mai găsec oameni cari vorbesc astfel.

Elegovits ia în gură o fluieră și începe a fluiera.

Se naște un zgomot infernal, prezidentul e silit să ridice ședința.

Scene de astea sunt la ordinea zilei în scupcina dela Zagreb.

— **Rojdestvensky și Nebogatov.** La Peterburg conziliul superior de războiu continuă a dezbate procesul admiralului Nebogatov. Senzație mare a făcut Mercuri intrarea în sală a admiralului Rojdestvensky chemat ca martor. Toți s'au sculat de pe scaune și l-au salut.

Venind rândul la ascultare, Rojdestvensky a a cerut mai nainte de toate permisiunea să nu dea răspuns la întrebările ce ar putea să-l privească și pe el. A declarat apoi, în decursul ascultării, că într'adevăr japonezii au avut artilerie mai bună, ținteau perfect, ceea ce se esplică prin faptul, că mărinarii japonezi au fost ezersați mai bine ca rușii. În marina rusească numai puțini artileristi au avut prilej să tragă cu tunul, cei mai mulți erau spectatori. Materialul de artilerie rus era de altfel cam d'opotrivă cu al japonezilor. Flota condusă de Nebogatov numai așa i-ar fi folosit, dacă ar fi sosit mai iute. La întrebarea dacă în împrejurări analoage ar fi procedat și el ca Nebogatov, n'a dat răspuns. A declarat însă, că ar fi fost rău dacă la ordinul de predare al lui Nebogatov oficerii ar fi refuzat supunerea. »Crezi da — a zis către procuror — că ar fi fost bine, ca oficerii să nu se fi pus ordinului de retragere a lui Kuropatkin la Liao-iang? Eu din parte-mi i-ași fi împușcat pe toți aceia, cari nu s'ar fi supus ordinului meu«.

Procesul va mai ține poate câteva zile.

— **Cum se împiedecă emigrarea?** E din cale afară revoltător, că un biet om care aici nu poate să-și câștige pâinea de toate zilele voind, să plece în altă țară, e împiedecat și supus tuturor șicanelor poliției. Căci cum vreau cărmuirii nostri să împiedece emigrarea? Așa că pun păzitori ageri la toate granițele și pe bieții pasageri îi controlează cu toată vigoarea. Dacă apoi bănuiesc ceva, îi inapoiază. Așa s'a întâmplat și cu muncitorul Matei Hadji, a cărui brațe tari aici nu i-au adus cele de lipsă pentru traiul vieții. A voit deci să plece în Germania. La granița țării însă a întâmpinat mari neplăceri. L-au boicotat și desbrăcat și deși spunea bietul, că numai în Germanii pleacă și nu în Americă, i-au luat banii, iar pe el l-au închis ca pe un făcător de rele. După o zi de închisoare și foame, a fost escortat.

Adecă ți se impune o datorință numai: să mori aici.

— **Presa din Viena** publică și ea toate amănuntele afacerii dintre dl Birăuțiu și dl Burdia pe d'oparte, pe de altă parte dintre clubul național român și dl Birăuțiu. Noi deși știam toate fazele prin cari a trecut dl Birăuțiu cu ziarul său, n'am socotit de cuviință să publicăm nimic. Țineam să nu ni se poată spune, că ne bucurăm de năcazul ce a dat peste un ziar român. Și dacă mai zilele trecute provocam pe cei în drept să se pronunțe asupra schimbării la față a »Poporului Român« care publica articole și scrisori împotriva *fruntașilor* români și dată viața noastră națională numai dela descălicarea în arenă a dlui Birăuțiu incoaci, o făceam tocmai pentru ca să se clarifice situația, să se știe că »Pop. Român« în noua sa schimbare nu e aprobat de fruntașii autorizați. O lămurire s'ar fi putut da cu atât mai ales, cu cât și dl Birăuțiu spusese că »negăsind garanție« la deputații nostri, nu le vinde tipografia și ziarul. Aflând garanție la dl Burdia, a vândut dsale ceea-ce avea de vânzare. Știam și de negocierile cu Burdia. Că s'a

întors acum și e vesel, că poate vinde foaia sa clubului, cu atât mai bine. Nu-i strică nici dlui Burdia pățania,

Ținem să se fixeze însă, că dl Birăuțiu vânduse dlui Burdia foaia, și numai după ce i-s'au asigurat avantajii mai multe din partea dlui Burdia, Vlad, s'a resgândit. Cum va descurca lucrurile cu poliția (care fără îndoială nu o să-i țină partea) se va vedea.

Atitudinea asta, tergiversarea cu Burdia, omul guvernului, se vede că a indignat și pe dl Vlad, căci iată ce scrie »Libertatea« din Orăștie:

»Birăuțiu — scos din politică. Dl Birăuțiu s'a resgândit și decât să se dea de mal cu foaia sa burdistă, mai bine a vândut'o clubului deputaților nostri, rugându-i să o tipărească tot la el, dl Birăuțiu, se lasă de politică și se retrage de unde a pornit, la cinstita măestrie de tipograf. Bine a făcut. Că în politică să scrintise rău. *Fușese cu mult mai tare prins în clește de Burdea, decum îl descoperisem noi! Se legase cu contract de el!* Și era să facă o politică păcătoasă prin foaia lui, de era scandal!

»Acum că a vândut'o partidului, bine a făcut. Scapă și el de bancrotarea sigură ce-l aștepta cu vânduta sa foaie, și poporul român de scârba unei desamăgiri urite«.

Iată-l deci pe dl Birăuțiu și ajuns celebru prin presa din Viena și scos din circulație de confracții dela »Libertatea«.

Decât noi așa auzim: partidul tot l'ar fi angajat cu contract.

— **Politică de Rózsa Sándor!** Sub acest titlu »Gross Österreich« publică în numărul de 17 Decembrie un articol, arătând ce politică face »cameleonul politic conte Apponyi«. Condamna în termenii cei mai aspri vorbirea din Dietă, din care se oglindește tendința dușmănoasă față de școlile naționalităților.

— **Ferdinand II-lea.** În Decembrie 8 s'a împlinit jumătate de secol, de când s'a făcut atentatul căruia i-a căzut jertfă regele Ferdinand II-lea al Siciliei. Cu prilejul marilor serbări militare se întâmplase că regele făcuse inspecție, ca întotdeauna, când se făceau astfel de serbări. Serbările aveau parte caracter bisericesc, parte militar și regele, care se credea un mare strategic, avea o deosebită plăcere, ca el să comandeze armata lui. Incunjurat de corpul oficeresc a ascultat până la sfârșit slujba dumnezească și când s'a făcut eșirea cu darurile, au ingenunchiat cu toții. După terminarea slujbei, regele Ferdinand II-lea a ealărit pe lângă șirurile de soldați. De odată se îndreaptă spre vânători, căci vedea un soldat mișcându-se care îi atrase atențiunea. Așa ajunsese, soldatul împușcă asupra regelui, dar nu nimeri. Fără să-și piardă prezența, scoase sabia și voi să-l străpungă. Regele însă să fen și astfel fu atins numai în partea de jos a piciorului. Soldatul la moment fu desarmat. Era din Calabria și gândul de a ucide pe rege îl preocupă mai de mult. Sub decursul cercetării a spus c'a voit să se răsbune pentru familia sa a cărei avere au confiscat-o în lupta din 1848 și zadarnic au făcut petiție către regele, nimic nu li s'a reînăpăiat.

Soldatul cu trei zile în urmă a fost spânzurat tot în acel loc, unde încercase atentatul. Când în minutele ultime au întrebat de el, că pare-i rău pentru fapta făcută, a răspuns, că-i pare rău că n'a succes atentatul și că acel mișel a rămas cu viață.

Fost-a o conjurație, sau numai un atentat provenit dela un singur om, nu se știe, e știut însă că tot în aceia lună a fost aruncată în aer o magazină cu praf de pușcă dela marginea mării unde se afla corabia cu care avea să călătorească regele bolnav.

La trei săptămâni în urmă aproape de castelul regelui a explodat altă bombă. Regele a scăpat însă teafăr. Mai mult nu s'a arătat în mijlocul miliției sale. La doi ani în urmă a și murit, rețepus de boala provenită din atentatul prim.